

Határozatok Tára

FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2016. szeptember 8.¹
Az Európai Bizottság által kezdeményezett

3/15. sz. vélemény iránti eljárás

„Nemzetközi megállapodások Európai Unió általi megkötése — A vakok, látássérültek és nyomtatott szöveget használni képtelen személyek megjelent művekhez való hozzáféréseinek megkönnyítéséről szóló marrákesi szerződés — Az Európai Unió hatásköre — Jogalapok — EUMSZ 19. cikk — EUMSZ 114. cikk — EUMSZ 153. cikk — EUMSZ 207. cikk — EUMSZ 209. cikk — 2001/29/EK irányelv”

1. A nemzetközi megállapodások Európai Unió általi megkötése az uniós jogrendszeren belüli különös jogkérdéseket vethet fel, hiszen e megállapodások egyidejűleg irányulhatnak különböző célkitűzések megvalósítására. Konkrétan, a nemzetközi megállapodás megkötésére vonatkozó megfelelő jogalap azonosítása, illetve az Európai Unió által e megállapodás megkötésekor gyakorolt hatáskör jellegének meghatározása időnként meglehetősen összetett feladatnak bizonyulhat. Sajnálatos módon, de talán nem meglepően, ezekben a kérdésekben az uniós intézmények és a tagállamok kormányai időnként eltérő következtetésre jutnak.

2. Egy ilyen helyzetre példa a jelen ügy is, ahol a Bizottság annak pontosítására kéri a Bíróságot, hogy az Európai Unió kizárólagos hatáskörrel rendelkezik-e a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) keretében tárgyalt, a vakok, látássérültek és nyomtatott szöveget használni képtelen személyek megjelent művekhez való hozzáféréseinek megkönnyítéséről szóló marrákesi szerződés² (marrákesi szerződés) megkötésére.

I – Jogi háttér

A – A marrákesi szerződés

3. A szerződő felek a marrákesi szerződés preambulumban meghatározzák többek között a szerződés indokait és célját. Konkrétan, először is emlékeztetnek az „Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában, valamint a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményben kinyilatkoztatott megkülönböztetésmentesség, esélyegyenlőség, hozzáférhetőség, valamint teljes és hatékony társadalmi részvétel [és befogadás] elvére”. Figyelemmel „azokra a kihívásokra, amelyek személyiségük fejlődését tekintve hátrányosan érintik a látássérülteket vagy nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyeket”, hangsúlyozzák „a szerzői jogi védelem, mint az irodalmi és művészeti alkotások ösztönzőjének és elismerésének jelentőségét”. Kijelentik, hogy tudatában vannak a „látássérültek vagy nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek megjelent művekhez való hozzáférése jelentette korlátoknak [helyesen: hozzáférése akadályainak]”, továbbá „a hozzáférhető formátumú művek számának növelése, illetve az ilyen művek hatékonyabb forgalmazása iránti igénynek”.

¹ — Eredeti nyelv: angol.

² — A vakok, látássérültek és nyomtatott szöveget használni képtelen személyek megjelent művekhez való hozzáféréseinek megkönnyítéséről szóló marrákesi szerződés, Szellemi Tulajdon Világszervezete, 2013. június 27., TRT/MARRAKESH/001.

Felismerik, hogy „a nemzeti szerzői jogi jogszabályok közötti különbségek ellenére az új információs és kommunikációs technológiáknak a látássérültek vagy nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek életére gyakorolt kedvező hatását egy nemzetközi szintű megerősített jogi keret fokozhatja”.

4. A preambulum hangsúlyozza továbbá, hogy annak ellenére, hogy „több tagállam nemzeti szerzői jogi jogszabályaiban korlátozásokat és kivételeket állapít meg a látássérültek vagy nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek tekintetében”, „továbbra is hiány mutatkozik a szóban forgó személyek számára hozzáférhető formátumú művek terén”. Jelentős erőforrásokra van ugyanis szükség ahhoz, hogy e személyek számára hozzáférhetővé tegyék a műveket, és a hozzáférhető formátumú példányok korlátozott nemzetközi cseréje az ehhez szükséges erőfeszítések átfedését eredményezi.

5. A szerződő felek emellett felismerik „a jogosultak szerepének jelentőségét abban, hogy műveiket a látássérültek vagy nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek számára hozzáférhetővé tegyék, valamint a megfelelő korlátozások, illetve kivételek fontosságát abban, hogy a műveket a szóban forgó személyek számára hozzáférhetővé tegyék, különösen olyan helyzetben, amikor a piac képtelen e hozzáférés biztosítására”. Ezenfelül felismerik „az egyensúly fenntartásának szükségességét a szerzői jogok védelme [helyesen: hatékony védelme] és a szélesebb közérdek [...] között, továbbá hogy ennek az egyensúlynak a látássérültek vagy nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek javára elő kell segítenie a művekhez való hatékony és időszerű hozzáférést”.

6. A marrákési szerződés 2. cikke határozza meg a szerződés alkalmazásában a „művek”³, a „hozzáférhető formátumú példány”⁴ és a „felhatalmazott szervezet”⁵ fogalmát. A 3. cikk pedig meghatározza a „kedvezményezett személy” fogalmát, amely szerint a kedvezményezett lényegében az a személy, aki a nyomtatott anyagok tényleges olvasását akadályozó egy vagy több fogyatékkal él. E tág fogalom meghatározás magában foglalja a látássérülteket, valamint azokat, akik testi fogyatékoságuk miatt képtelenek könyvet tartani vagy használni.

7. A szerződő felek kötelezettségeit többek között a marrákési szerződés 4–6. cikke állapítja meg. Közelebbről, a 4. cikk (1) bekezdése a nemzeti szerzői jogi jogszabályokkal kapcsolatos korlátozásokról, illetve kivételekről rendelkezik, hogy bizonyos feltételek mellett sor kerülhessen a hozzáférhető formátumú példányok készítésére annak érdekében, hogy a kedvezményezettek egyszerűbben juthassanak hozzáférhető formátumú művekhez. E rendelkezés kimondja továbbá, hogy a szerződő felek megállapíthatnak korlátozásokat, illetve kivételeket a nyilvános előadás jogára vonatkozóan annak érdekében, hogy megkönnyítsék a kedvezményezett személyek művekhez való hozzáférését. Az 5. cikk (1) bekezdése a hozzáférhető formátumú példányok nemzetközi cseréjére vonatkozik: a szerződő feleknek rendelkezniük kell arról, hogy „amennyiben egy hozzáférhető formátumú példány korlátozások, illetve kivételek alkalmazása mellett, vagy jogszabály alkalmazása alapján készül, a szóban forgó hozzáférhető formátumú példányt egy felhatalmazott szervezet terjeszthesse, illetve egy másik szerződő fél kedvezményezett személyei vagy felhatalmazott szervezete rendelkezésére bocsáthassa”. A 6. cikk a hozzáférhető formátumú példányok importjára vonatkozik, és kimondja, hogy „a szerződő

3 — A „művek” fogalma alatt az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló berni egyezmény (a továbbiakban: berni egyezmény) 2. cikkének (1) bekezdése szerinti, szöveggént, kottaként és/vagy azokhoz kapcsolódó illusztrációként megjelent, vagy egyéb módon bármely média révén közzétett irodalmi és művészeti művek értendők. A fogalom magában foglalja a művek audio formátumát, köztük a hangoskönyveket is.

4 — A „hozzáférhető formátumú példány” alatt a megjelent mű formátumától eltérő módon vagy formában közzétett példány értendő, amely a kedvezményezett személyek számára a művet hozzáférhetővé teszi. E példányt kizárólag a kedvezményezett személyek használhatják, és e példányoknak az eredeti mű integritását tiszteletben kell tartaniuk.

5 — A „felhatalmazott szervezet” a kormányzati intézmény vagy a kormányzat által elismert egyéb szervezet, amely a vakok, látássérültek és nyomtatott szöveget használni képtelen személyek számára nonprofit alapon nyújt oktatást, speciális képzést, akadálymentesített olvasási lehetőségeket vagy információkhoz való hozzáférést.

felek nemzeti jogszabályaikban egy kedvezményezett személy, a nevében eljáró személy, vagy egy felhatalmazott szervezet számára azonos mértékben teszik lehetővé, hogy elkészítsék egy mű hozzáférhető formátumú példányát, illetve hogy a hozzáférhető formátumú példányokat a kedvezményezett személyek javára, a jogosult engedélye nélkül importálják”.

8. A marrákesi szerződés 7. cikke értelmében a szerződő feleknek akkor is biztosítaniuk kell a kedvezményezett személyek hozzáférését, ha a jogosultak a szerzői jogi védelmet szolgáló műszaki intézkedéseket alkalmaznak. A szerződés 8. cikke a kedvezményezett személyek magánéletének tiszteletben tartására irányul, míg 9. cikke a hozzáférhető formátumú példányok nemzetközi cseréjének elősegítése érdekében folytatott együttműködéssel foglalkozik.

9. A marrákesi szerződés 10., 11. és 12. cikke a szerződés értelmezésére és alkalmazására vonatkozó általános útmutatásokat tartalmaz. A 11. cikk többek között kimondja, hogy a szerződő feleknek eleget kell tenniük a berni egyezményből, a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló megállapodásból (TRIPS-megállapodás) és a WIPO szerzői jogról szóló szerződéséből (WCT) fakadó kötelezettségeknek.⁶

10. A marrákesi szerződés 13–22. cikke végül igazgatási és eljárási rendelkezéseket tartalmaz. Konkrétan, a 15. cikk (3) bekezdése a következőképpen rendelkezik: „Az Európai Unió, amely az egyezményt [helyesen: szerződést] elfogadó diplomáciai konferencián megtette az előző bekezdésben említett nyilatkozatot, csatlakozhat ezen egyezményhez [helyesen: e szerződéshez].” A 18. cikk pontosítja, hogy a szerződés „három hónappal azt követően lép hatályba, hogy [...] 20 jogosult fél letétbe helyezte megerősítő vagy csatlakozási okmányát”. A 21. cikk (1) bekezdése megjelöli, hogy a szerződést „angol, arab, francia, kínai, orosz és spanyol nyelven készült egyetlen eredeti példányban írják alá, valamennyi szöveg egyaránt hiteles.”

B – Az uniós jog

11. A 2001/29/EK irányelv⁷ az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásait hangolja össze. Közelebbről, e jogi eszköz a szerzők tekintetében harmonizálja a kizárólagos többszörözési jogot (a 2. cikk a) pontja), a műveik nyilvánosságához közvetítésének, beleértve a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételüknek is a jogát (a 3. cikk (1) bekezdése) és a műveik terjesztésének kizárólagos jogát (4. cikk).

12. A 2001/29 irányelv 5. cikkének (2) és (3) bekezdése felsorolja azokat az eseteket, amikor a tagállamok kivételeket, illetve korlátozásokat állapíthatnak meg a 2. cikkben rögzített többszörözési jog, illetve az irányelv 2. és 3. cikkében megállapított egyéb jogok tekintetében. Konkrétan, az 5. cikk (3) bekezdésének b) pontja a „fogyatékos személyek által végzett [helyesen: javára történő], a fogyatékoságukkal közvetlenül összefüggő, nem kereskedelmi jellegű felhasználás[ra utal], az adott fogyatékoság által indokolt terjedelemben”⁸. Az 5. cikk (4) bekezdése ezt kiegészíti azzal, hogy „amennyiben a tagállamok a többszörözési joggal kapcsolatban a (2) és a (3) bekezdés alapján kivételeket, illetve korlátozásokat állapíthatnak meg, hasonlóképpen rendelkezhetnek a 4. cikkben foglalt terjesztési joggal kapcsolatos kivételekről, illetve korlátozásokról, az engedélyezett többszörözési

6 — A 11. cikket a tizedik preambulumbekzdésre tekintettel kell értelmezni, amely utóbbi szerint a szerződő felek megerősítik a meglévő, szerzői jogi védelemről szóló nemzetközi egyezmények alapján fennálló kötelezettségeiket, valamint a berni egyezmény 9. cikke (2) bekezdésében megállapított korlátozások és kivételek tekintetében alkalmazandó úgynevezett „háromlépcsős teszt” jelentőségét.

7 — Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2001. L 167., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 230. o.; helyesbítések: HL 2008. L 314., 16. o.; HL 2014. L 10., 32. o.).

8 — A 2001/29 irányelv (34) preambulumbekzdése ehhez hasonlóan a következőképpen rendelkezik: „A tagállamok számára lehetőséget kell adni, hogy egyes esetekben kivételekről vagy korlátozásokról rendelkezhessenek, így például oktatási vagy tudományos célra, egyes közintézmények, például könyvtárak és archívumok javára, továbbá a napi eseményekről szóló tudósítás céljából, idézési, *fogyatékos személyek által történő*, közbiztonsági célt szolgáló, valamint közigazgatási és bírósági eljárásokban való *felhasználás céljára*” (utólagos kiemelés).

cselekmény által indokolt terjedelemben”. Az 5. cikk (5) bekezdése pedig pontosítja, hogy az így megállapított kivételek és korlátozások „kizárólag olyan különleges esetekben alkalmazhatók, amelyek nem sérelmesek a mű vagy más védelem alatt álló teljesítmény rendes felhasználására, és indokolatlanul nem károsítják a jogosult jogos érdekeit”.

13. A 2001/29 irányelv 6. cikkének (1) és (4) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok megfelelő jogi védelmet biztosítanak a hatásos műszaki intézkedések olyan megkerülése ellen, amelyet olyan személy hajt végre, aki tudja, vagy kellő gondosság mellett tudnia kellene, hogy cselekményének célja a műszaki intézkedés megkerülése.

[...]

(4) Az (1) bekezdésben foglalt jogi védelemre tekintet nélkül, a jogosultak önkéntes intézkedésének – beleértve a jogosultak és más érdekelt felek közötti megállapodásokat is – hiányában a tagállamok megfelelő intézkedésekkel kötelesek gondoskodni arról, hogy a jogosultak a nemzeti jogban az 5. cikk (2) bekezdése a), c), d) és e) pontjának, illetve (3) bekezdése a), b), illetve e) pontjának megfelelően szabályozott kivétel vagy korlátozás kedvezményezettje számára – az adott kivétel, illetve korlátozás érvényesítéséhez szükséges mértékben – az adott kivétel vagy korlátozás kihasználásának eszközeit elérhetővé tegyék, feltéve, hogy a kedvezményezett az érintett jogi védelem alatt álló műhöz vagy más teljesítményhez jogszerűen hozzáférhet.

[...]”

II – Tényállás, a vélemény iránti kérelem és a Bíróság előtti eljárás

A – Tényállás

14. A WIPO-n belül 2009-ben kezdődtek meg a tárgyalások egy lehetséges nemzetközi szerződés megkötéséről, amely a vakok, látássérültek és nyomtatott szöveget használni képtelen személyek javára a szerzői jog tekintetében korlátozásokat és kivételeket állapít meg azzal a céllal, hogy elősegítse a hozzáférhető formátumú könyvek és más nyomtatott anyagok nemzetközi cseréjét.

15. 2012. november 26-án a Tanács határozatot fogadott el, amelyben felhatalmazta a Bizottságot, hogy az Európai Unió nevében részt vegyen e tárgyalásokon.⁹ A Marrákesben 2013. június 17. és 28. között tartott diplomáciai konferencián sikeresen zárultak a WIPO-tárgyalások. Ennek eredményeként 2013. június 27-én elfogadták a marrákesi szerződést.

16. 2014. április 14-én a Tanács felhatalmazást adott a marrákesi szerződés Európai Unió nevében történő aláírására.¹⁰ A tanácsi határozatot együttesen az EUMSZ 114. cikkre és az EUMSZ 207. cikkre alapították. Ennek kapcsán ugyanakkor számos nyilatkozat született: a Bizottság kijelentette, hogy a marrákesi szerződés tárgya az Unió kizárólagos hatáskörébe tartozik, míg ezzel szemben számos tagállam úgy vélte, hogy a tagállamok és az Európai Unió közötti megosztott hatásköréről van szó.

9 — A Tanács 16259/12 határozata a nyomtatott szöveg olvasásában akadályozott személyek könyvekhez való hozzáféréseinek javításáról szóló nemzetközi megállapodásról a Szellemi Tulajdon Világszervezetének keretében lebonyolítandó tárgyalásokon való európai uniós részvételről.

10 — A vakok, látássérültek és nyomtatott szöveget használni képtelen személyek megjelent művekhez való hozzáféréseinek megkönnyítéséről szóló marrakeshi szerződésnek az Európai Unió nevében történő aláírásáról szóló, 2014. április 14-i 2014/221/EU tanácsi határozat (HL 2014. L 115., 1. o.).

17. 2014. október 21-én a Bizottság elfogadta a marrákesi szerződés Európai Unió nevében történő megkötéséről szóló határozatra irányuló javaslatot (a szóban forgó határozat).¹¹ A tanácsi határozatra irányuló javaslat jogalapja az EUMSZ 114. cikk, az EUMSZ 207. cikk és az EUMSZ 218. cikk (6) bekezdése a) pontjának v. alpontja volt. A különösen az Állandó Képviselők Bizottságán (COREPER) belüli számos vitát követően a javaslat ugyanakkor nem kapta meg a szükséges többséget a Tanácson belül, mivel a tagállamok megosztottak voltak abban a kérdésben, hogy a marrákesi szerződés az Unió kizárólagos hatáskörébe tartozik-e. Ennek megfelelően az Unió a mai napig nem kötötte meg a marrákesi szerződést.

18. Mindazonáltal 2015. május 19-én a Tanács úgy határozott, hogy az EUMSZ 241. cikk alapján felkéri a Bizottságot, hogy a marrákesi szerződés érvényesülése érdekében késedelem nélkül terjesszen be az uniós jogi keret módosítására irányuló jogalkotási javaslatot.

19. E körülmények között a Bizottság 2015. július 17-én úgy határozott, hogy az EUMSZ 218. cikk (11) bekezdése alapján kikéri a Bíróság véleményét a marrákesi szerződéssel kapcsolatos uniós hatáskör jellegéről.

20. 2015. október 6-án a Bizottság kedvezően fogadta a Tanács EUMSZ 241. cikk szerinti kérelmét, és kijelentette, hogy „jogszabálytervezetet terjeszt elő annak érdekében, hogy az Unió megfeleljen a marrákesi szerződésnek”.

B – A vélemény iránti kérelem

21. A Bizottság által benyújtott, a Bíróság véleménye iránti kérelem szövege a következő:

„Kizárólagos hatáskörrel rendelkezik-e az Európai Unió a [...] marrakesh-i szerződés megkötésére?”

22. A Bizottság vélemény iránti kérelméhez három (angol, francia és spanyol) nyelven csatolták a marrákesi szerződés hiteles szövegét.

C – A Bíróság előtti eljárás

23. A jelen eljárás során írásbeli észrevételeket nyújtott be a cseh, a francia, a litván, a magyar, a román és a finn kormány, az Egyesült Királyság Kormánya, valamint az Európai Parlament. A cseh, a francia, a magyar, az olasz, a román és a finn kormány, az Egyesült Királyság Kormánya, az Európai Parlament, a Tanács, valamint a Bizottság a 2016. június 7-i tárgyaláson előadták szóbeli észrevételeiket.

D – A Bíróság elé terjesztett észrevételek összefoglalása

24. A Bizottság szerint a Bíróságnak azt a választ kell adnia a vélemény iránti kérelemre, hogy a marrákesi szerződés az Unió kizárólagos hatáskörébe tartozik. A Bizottság álláspontja szerint az anyagi jogi jogalapot egyrészt az EUMSZ 114. cikk, másrészt az EUMSZ 207. cikk képezi. Az előbbi rendelkezésre az alapján hivatkozik, hogy a marrákesi szerződés – állítása szerint – harmonizációs hatást gyakorol a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásai tekintetében. Az utóbbi rendelkezést pedig azért tartja relevánsnak, mert a marrákesi szerződés többek között arra irányul, hogy biztosítsa a hozzáférhető formátumú példányoknak a szerződő felek – köztük az Európai Unió és harmadik

11 — COM(2014) 638 final.

országok – közötti nemzetközi cseréjét. A konkrét anyagi jogi jogalapoktól függetlenül a Bizottság úgy véli, hogy az uniós hatáskör az EUMSZ 3. cikk (2) bekezdése értelmében kizárólagos jellegű, mivel a marrákesi szerződés megkötése érintheti a 2001/29 irányelv rendelkezéseit, vagy megváltoztathatja azok alkalmazási körét.

25. Az Európai Parlament támogatja a Bizottság álláspontját. A Parlament úgy véli, hogy az EUMSZ 114. cikk és az EUMSZ 207. cikk képezi a szóban forgó határozat megfelelő anyagi jogi jogalapját. Az Uniónak a marrákesi szerződés megkötésére vonatkozó kizárólagos hatásköre az EUMSZ 3. cikk (2) bekezdéséből ered: a kivételek és korlátozások nemzeti szerzői jogi jogszabályokban való előírásának kötelezettsége általában a 2001/29 irányelv, konkrétan pedig az 5. cikke (3) bekezdése b) pontjának hatálya alá tartozó terület részét képezi. A Tanács nem foglal állást az Unió hatáskörének jellegéről vagy a szóban forgó határozat anyagi jogi jogalapjáról. Pusztán vitatja, hogy bármilyen befolyásolt gyakorolna az Unió hatáskörének megítélésére az, hogy az EUMSZ 241. cikk alapján a Tanács hivatalosan felkérte a Bizottságot, hogy terjesszen be jogszabálytervezetet.

26. Ezzel szemben a cseh, a francia, a litván, a magyar, a román és a finn kormány, valamint az Egyesült Királyság Kormánya azt az álláspontot képviseli, hogy az Unió nem rendelkezik kizárólagos hatáskörrel a marrákesi szerződés megkötésére. Konkrétan, e kormányok mindegyike arra hivatkozik, hogy nem teljesülnek az EUMSZ 3. cikk (2) bekezdésében rögzített, az Unió hatáskörének kizárólagossá válásához szükséges feltételek. A szóban forgó határozat anyagi jogi jogalapja tekintetében ugyanakkor eltér egymástól e kormányok véleménye.

27. A litván kormány egyetért a Bizottsággal és az Európai Parlamenttel abban, hogy az EUMSZ 114. cikk és az EUMSZ 207. cikk képezi a megfelelő jogalapot. Írásbeli észrevételeiben a francia kormány eredetileg úgy vélte, hogy önmagában az EUMSZ 114. cikk képezi a megfelelő jogalapot, míg később a tárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy változtatott álláspontján, és az EUMSZ 209. cikkre való hivatkozást is szükségesnek tartja.

28. A cseh és a finn kormány szintén relevánsnak tartja az EUMSZ 114. cikket, ugyanakkor javasolják az EUMSZ 19. cikk kiegészítő jogalként való felvételét. A magyar kormány azzal érvel, hogy helyes az EUMSZ 114. cikkre történő hivatkozás, ugyanakkor javasolja ennek kiegészítését az EUMSZ 4. cikk (2) bekezdésének b) pontjára való hivatkozással, mivel a marrákesi szerződés főként szociálpolitikai célkitűzés megvalósítására irányul.

29. Másrészt az Egyesült Királyság Kormánya azon az állásponton van, hogy az EUMSZ 114. cikk nem képezheti a szóban forgó határozat jogalapját: véleménye szerint a határozatot önmagában az EUMSZ 19. cikkre, vagy másodlagosan e cikkre és az EUMSZ 207. cikkre együttesen kell alapítani. Végül, a román kormány nem foglal állást a szóban forgó határozat megfelelő jogalapjáról, ugyanakkor vitatja az EUMSZ 207. cikk alkalmazhatóságát.

III – Értékelés

A – Bevezetés

30. Kérelmében a Bizottság csupán abban a kérdésben várja a Bíróság véleményét, hogy az Európai Unió kizárólagos hatáskörrel rendelkezik-e a marrákesi szerződés megkötésére.

31. E kérdés megválaszolásához ugyanakkor szükség van a szóban forgó határozat megfelelő anyagi jogi jogalapjának (vagy jogalapjainak) azonosítására. Az uniós Szerződésekkel létrehozott, a hatáskör-átruházás elvén alapuló rendszerben az intézmények által javasolt jogi aktus megfelelő jogalapjának a megválasztása alkotmányos jelentőségű.¹² E választás határozza meg, hogy az Unió hatáskörrel rendelkezik-e a fellépésre, és ha igen, milyen célból és milyen eljárás betartása mellett járhat el.

32. Ennek különös jelentősége van a nemzetközi megállapodások Unió általi megkötése tekintetében. A Bíróság ugyanis kimondta, hogy többek között az uniós intézményeket a megállapodásban való részvételre felhatalmazó uniós jogi rendelkezések hatályától függ az, hogy egyedül az Unió rendelkezik-e hatáskörrel a megállapodás megkötésére, vagy a tagállamokkal megosztott hatáskorról van-e szó.¹³ Az EUMSZ 3. cikk (2) bekezdése értelmében az Unió bizonyos területeken még akkor sem szerezhet a későbbiekben kizárólagos külső hatáskört, ha belsőleg már gyakorolta a hatáskörét. Ezért a jogalap megjelölése rögzíti az Unió és a tagállamok között a hatáskörök megosztását.¹⁴

33. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely jogi aktus – beleértve a nemzetközi megállapodás megkötése céljából elfogadott jogi aktusokat is – jogalapja megválasztásának olyan objektív elemeken kell alapulnia, amelyek alkalmasak a bírósági felülvizsgálatra. Ilyen elemnek számít többek között a jogi aktus célja és tartalma. Ha a jogi aktus vizsgálatából az derül ki, hogy az kettős célkitűzést követ, vagy két összetevőből áll, és ezek egyike elsődlegesként vagy döntő jellegűként azonosítható, míg a másik csak járulékos jellegű, a jogi aktust egyetlen jogalapra, azaz az elsődleges, illetve döntő jellegű célkitűzés vagy összetevő által megkövetelt jogalapra kell alapítani. Kivételesen, amennyiben megállapítást nyer, hogy a jogi aktus egyszerre több olyan célkitűzést is követ vagy több olyan összetevőből áll, amelyek elválaszthatatlanul kapcsolódnak egymáshoz anélkül, hogy az egyik a másikhoz képest másodlagos vagy közvetett lenne, e jogi aktus a különböző megfelelő jogalapokra alapítható.¹⁵

34. A megszilárdult ítélkezési gyakorlat értelmében tehát az Európai Unió más jogi aktusaihoz hasonlóan a nemzetközi egyezmények megkötésekor a jogszabályt értelmező személynek arra kell törekednie, hogy lehetőség szerint kizárólag egy, vagy ennek hiányában a lehető legalacsonyabb számú jogalapot jelölje meg. A Lisszaboni Szerződés hatálybalépésével – amely szerződés egyszerűsíti a döntéshozatali eljárásokat, illetve az uniós fellépés legtöbb területén általánossá teszi a rendes jogalkotási eljárás alkalmazását – nyilvánvalóan mérséklődhetnek azok a problémák, amelyek a különböző jogalapoknak az uniós jogi aktusokban való együttes megjelöléséből fakadnak. Ugyanakkor továbbra is kétségtelenül érvényes az az alapelv, amely szerint el kell kerülni a jogalapok szükségtelen megsokszorozódását.

35. Nézetem szerint ez különösen igaz a különleges tárgykörű, és jellemzően egyetlen, pontosan meghatározott célkitűzéssel rendelkező nemzetközi megállapodásokra. Míg a többes jogalapra való hivatkozás könnyebben igazolható az olyan nemzetközi megállapodások esetén, amelyek egy sor különböző területen szabályozzák a szerződő felek közötti kapcsolatokat (és amelyekre gyakran „keretmegállapodások”, „partnerségi megállapodások” vagy „együttműködési megállapodások” elnevezéssel hivatkoznak), addig a korlátozottabb vagy különlegesebb tárgykörű megállapodásokról ez kevésbé mondható el.

12 — Lásd ebben az értelemben: 2001. december 6-i 2/00. sz. vélemény, EU:C:2001:664, 5. pont.

13 — Lásd: 1995. március 24-i 2/92. sz. vélemény, EU:C:1995:83, 12. pont; 2009. november 30-i 1/08. sz. vélemény, EU:C:2009:739, 112. pont.

14 — Lásd: 2009. október 1-jei Bizottság kontra Tanács ítélet, C-370/07, EU:C:2009:590, 49. pont.

15 — Lásd ebben az értelemben: 2016. június 14-i Parlament kontra Tanács ítélet, C-263/14, EU:C:2016:435, 43. és 44. pont; 2001. december 6-i 2/00. sz. vélemény, EU:C:2001:664, 22. és 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

36. A javasolt jogi eszköz úgynevezett súlypontjának (vagy súlypontjainak) azonosítása mindazonáltal nehéz feladatnak bizonyulhat. A Szerződések ugyanis különböző módokon határozzák meg az Unió hatáskörébe tartozó területeket. A hatásköröket valamennyi kategóriában elsősorban az elérendő célkitűzésekkel fejezik ki (például a belső piac, vagy a környezet megőrzése és védelme). Maguk e célkitűzések meghatározott „témakörökre”, így konkrét gazdasági ágazatokra (például közlekedés) vagy szakpolitikai területekre (például fogyasztóvédelem) korlátozódhatnak, vagy ellenkezőleg, meghatározásukra általános jelleggel is sor kerülhet (például a belső piac), illetve egy sor szakpolitikai területet is lefedhetnek (például a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség). Más esetekben ugyanakkor a hatásköröket főként az Európai Unió által az adott területen elfogadható eszközök típusaival határozzák meg (például a vámunió, a verseny vagy a közös kereskedelempolitika területén). Végül, az Unió külső fellépését a gyakorolt hatáskör típusától függetlenül mindig ugyanazon elveknek és törekvéseknek kell vezérelniük.

37. Az uniós jogi aktusok megfelelő jogalapjának azonosításával kapcsolatban fent említett nehézségek a jelen esetben is felmerülnek. A fenti 24–29. pontban kifejtetteknek megfelelően a jelen eljárásban észrevételt benyújtó tagállamok és uniós intézmények az EUM-Szerződés nem kevesebb mint öt különböző rendelkezésére utalnak, amelyek véleményük szerint önmagukban vagy különböző kombinációikban a szóban forgó határozat anyagi jogi jogalapját képezhetik: ezek az EUMSZ 4. cikk (2) bekezdésének b) pontja, az EUMSZ 19. cikk (1) bekezdése, az EUMSZ 114. cikk, az EUMSZ 207. cikk és az EUMSZ 209. cikk.

38. Az e rendelkezések alátámasztására felhozott érveknek valóban van bizonyos súlyuk. Ugyanakkor összességében úgy vélem, hogy az észrevételeket benyújtó tagállamok többsége által javasoltaknak megfelelően a szóban forgó határozatnak kettős jogalappal kell rendelkeznie. A két alkalmazandó rendelkezés a megítélásom szerint az EUMSZ 19. cikk (1) bekezdése és az EUMSZ 207. cikk. Ezen álláspontom indokait a következő szakaszban kívánom kifejteni. Ezzel összefüggésben arra is kitérek, hogy végkövetkeztetésemben – helytállóságuk ellenére – miért nem tartom meggyőzőnek a másik három rendelkezés alátámasztására előadott érveket. Végül a jelen vélemény iránti kérelem sarkalatos pontjával, vagyis azzal kívánok foglalkozni, hogy az Uniónak a marrákesi szerződés megkötésére vonatkozó hatásköre kizárólagos vagy megosztott jellegű-e.

B – Az anyagi jogi jogalapok

1. Az EUMSZ 207. cikk

a) Általános észrevételek

39. A Bizottság, amelyet az Európai Parlament és a litván kormány, illetve az Egyesült Királyság Kormánya támogat,¹⁶ úgy véli, hogy a marrákesi szerződés a közös kereskedelempolitika eszközét képezi, és ennek megfelelően a szóban forgó határozat egyik anyagi jogi jogalapjaként az EUMSZ 207. cikket kell megjelölni.

40. Egyetértek ezzel az állásponttal.

16 — Az Egyesült Királyság Kormánya kizárólag annyiban képviseli ezt az álláspontot, amennyiben az EUMSZ 19. cikk önmagában nem tekinthető a marrákesi szerződés megkötése elégséges jogalapjának.

41. A közös kereskedelempolitika az Unió és a világ többi része közötti kapcsolatok egyik alappillére. Az EUMSZ 207. cikk (1) bekezdése értelmében e szakpolitika „egységes elveken alapul; ez vonatkozik különösen a vámtarifák módosításaira, az áruk és szolgáltatások kereskedelméhez kapcsolódó vámtarifa- és kereskedelmi megállapodások megkötésére, valamint a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásaira, továbbá a külföldi közvetlen befektetésekre, a liberalizációs intézkedések egységesítésére, az exportpolitikára és az olyan kereskedelempolitikai védintézkedésekre, mint a dömping vagy szubvenció esetén meghozandó intézkedések”.

42. Megszilárdult elv, hogy önmagában az a körülmény, hogy az Unió valamely jogi aktusának bizonyos kihatásai lehetnek a nemzetközi kereskedelmi kapcsolatokra, nem elegendő annak megállapításához, hogy az említett aktust a közös kereskedelempolitika keretébe tartozó aktusok kategóriájába kell sorolni. Valamely uniós jogi aktus ugyanis csak akkor tartozik e politika körébe, ha kifejezetten a nemzetközi kereskedelmi kapcsolatokat érinti, amennyiben a célja e kapcsolatok előmozdítása, elősegítése vagy szabályozása, és azokra közvetlen és azonnali hatást gyakorol.¹⁷

43. A nemzetközi kereskedelem tárgyköre nem határozható meg elvontan, és nem azonosítható végleges, merev módon. A globális kereskedelem folytonosan változik: a kereskedelmi gyakorlatok, minták és trendek idővel átalakulnak. Az Uniónak a kétoldalú kapcsolatokban és a többoldalú fórumokon egyaránt folyamatosan képesnek kell lennie arra, hogy a kereskedelmi partnereivel szemben megfeleljen a globális kereskedelemben betöltött szerepének. A Bíróság ezért kezdetektől fogva következetesen arra az álláspontra helyezkedett, hogy a közös kereskedelempolitikát tágan kell meghatározni, és el kell vetni a Szerződés szabályainak olyan megszorító értelmezését, amelynek eredményeként e szakpolitika „fokozatosan elvesztené jelentőségét”¹⁸. A közös kereskedelempolitikát a Bíróság megállapítása szerint „nyitott jelleg[gel]” alakították ki.¹⁹ E szakpolitika jellemzőinek, valamint a rendelkezésére álló eszközöknek a meghatározásakor a Szerződések tekintettel voltak a lehetséges változásokra: ennek megfelelően az EUMSZ 207. cikk „feltételezi a kereskedelempolitikának a nemzetközi társadalomban megállapított koncepcióváltásokhoz való alkalmazkodását”²⁰.

44. Ezen elvek fényében egyértelműnek tűnik számomra, hogy a szóban forgó határozat legalább részben a közös kereskedelempolitika körébe tartozik.

45. Az EUMSZ 207. cikk (1) bekezdése a közös kereskedelempolitika hatálya alá tartozó ágazatok között említi „a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásait”. E fogalomnak a Daiichi Sankyo ítéletben való értelmezésekor a Bíróság kimondta, hogy a szellemi tulajdonjogok területén elfogadott uniós normák közül csak azok tartozhatnak a közös kereskedelempolitika hatálya alá, amelyek kifejezett kapcsolatban vannak a nemzetközi kereskedelmi forgalommal.²¹

46. A marrákesi szerződés számos központi rendelkezése egyértelműen ilyen kifejezett kapcsolatot mutat a nemzetközi kereskedelemmel: különösen az 5. cikk („A hozzáférhető formátumú példányok nemzetközi cseréje”), a 6. cikk („A hozzáférhető formátumú példányok importja”) és a 9. cikk („A nemzetközi csere elősegítése érdekében folytatott együttműködés”). E rendelkezések a szerződő felek által vállalt kulcsfontosságú kötelezettségeket rögzítenek, és alapvető fontosságuként jelennek meg a marrákesi szerződés preambulumban kinyilvánított, a „hozzáférhető formátumú művek számának

17 — Lásd többek között: 2013. október 22-i Bizottság kontra Tanács ítélet, C-137/12, EU:C:2013:675, 57. pont; 2013. július 18-i Daiichi Sankyo és Sanofi-Aventis Deutschland ítélet, C-414/11, EU:C:2013:520, 51. pont; 2005. május 12-i Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia és ERSÁ ítélet, C-347/03, EU:C:2005:285, 75. pont.

18 — 1979. október 4-i 1/78. sz. vélemény, EU:C:1979:224, 44. és 45. pont. E tárgyban lásd továbbá: 1995. október 17-i Werner-ítélet, C-70/94, EU:C:1995:328, 9. és azt követő pontok; Kokott főtanácsnok Bizottság kontra Parlament és Tanács ügyre vonatkozó indítványa, C-178/03, EU:C:2005:312, 32. pont.

19 — Lásd: 1994. november 15-i 1/94. sz. vélemény, EU:C:1994:384, 41. pont.

20 — Lásd: 1987. március 26-i Bizottság kontra Tanács ítélet, 45/86, EU:C:1987:163, 19. pont.

21 — Lásd: 2013. július 18-i Daiichi Sankyo és Sanofi-Aventis Deutschland ítélet, C-414/11, EU:C:2013:520, 52. pont.

növelése, illetve az ilyen művek hatékonyabb forgalmazása” képezte célkitűzések megvalósításában.²² A preambulum szerint éppen a hozzáférhető formátumú példányok korlátozott nemzetközi cseréje az egyik oka annak, hogy „továbbra is hiány mutatkozik a [...] hozzáférhető formátumú művek terén”.

47. Ezenfelül a marrákesi szerződés egyéb rendelkezései (például a 4. cikk) szintén a nemzetközi kereskedelem elősegítését célozzák azáltal, hogy a szerződő felek körében egységesítenek a szellemi tulajdonjogok fennállására, hatályára és gyakorlására vonatkozó bizonyos szabályokat. Ezért – jóllehet más összefüggésben és sokkal korlátozottabb mértékben – a marrákesi szerződés a TRIPS-megállapodás egyik célkitűzésének megvalósítására is irányul, amely célkitűzésről a Bíróság a Daiichi Sankyo ítéletben²³ kimondta, hogy alapvető fontosságú ahhoz, hogy a megállapodás az EUMSZ 207. cikk hatálya alá tartozzon.

48. Ennek megfelelően a marrákesi szerződésnek nemhogy pusztán korlátozott hatása lenne a nemzetközi kereskedelemre, de egy kiterjedt és fontos összetevője révén kifejezetten kapcsolódik ahhoz. A szerződés rendelkezései egy különleges árucsoport, a hozzáférhető formátumú példányok kereskedelmének ösztönzésére, elősegítésére és szabályozására irányulnak. A marrákesi szerződés általános rendszerében a nemzeti piacoknak a más országokból származó hozzáférhető formátumú példányok előtti megnyitása a szerződő felek által elérni kívánt célkitűzések megvalósításának egyik kulcsfontosságú eszköze.

49. Ezt a következtetést nem kérdőjelezzik meg a több tagállam által hivatkozott, az EUMSZ 207. cikk mint jogalap megfelelőségét vitató bizonyos érvek, amelyekkel a következőkben kívánok foglalkozni.

b) A szellemi tulajdon nem kereskedelmi vonatkozásai

50. Először is, a cseh, a francia, a magyar és a finn kormány nem ismeri el, hogy a hozzáférhető formátumú példányok nemzetközi cseréjére üzleti keretek között kerül sor. Különösen a marrákesi szerződés 4. cikkének (2) bekezdésére hivatkoznak, amelynek értelmében a szerződő felek korlátozásokról és kivételekről rendelkeznek a nemzeti szerzői jogi jogszabályaikban, többek között ha „a tevékenységet nonprofit alapon végzik”. E kormányok utalnak továbbá e szerződés 4. cikkének (4) bekezdésére, amelynek értelmében a „szerződő felek az e cikkben foglalt korlátozásokat, illetve kivételeket olyan művekre szűkíthetik, amelyek az adott hozzáférhető formátumban az adott piacon szokásos körülmények között [a kedvezményezett személyek által] kereskedelmi forgalomban nem beszerezhetők”.

51. Ugyanakkor az ítélkezési gyakorlat értelmében minden olyan tevékenység az uniós jog hatálya alá tartozik, amely gazdasági tevékenységnek minősül.²⁴ A szolidaritás elve alapján csak kivételes körülmények között esik valamely – elsősorban gazdasági jellegűnek tűnő – tevékenység az uniós jog hatályán kívül.²⁵ Ráadásul, jóllehet a Bíróság kimondta, hogy a tagállamok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek a közegészségügy és a szociális biztonság területén, és ezzel összefüggésben többek között nonprofit szervezeteket vehetnek igénybe, a Bíróság nem zárta ki eleve az ilyen tevékenységeket az uniós jog hatálya alól.²⁶ Konkrétan, az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében főszabály szerint jogállásától és finanszírozásának módjától függetlenül a gazdasági tevékenységet végző minden jogalany az uniós versenyszabályok hatálya alá tartozik.²⁷ Ennek megfelelően a Bíróság ítélkezési gyakorlata a jelek szerint nem zárja ki az uniós jog olyan tevékenységekre való

22 — Lásd: negyedik preambulumbekkezdés.

23 — Lásd: 2013. július 18-i Daiichi Sankyo és Sanofi-Aventis Deutschland ítélet, C-414/11, EU:C:2013:520, 58. és 59. pont. Lásd továbbá: 2013. október 22-i Bizottság kontra Tanács ítélet, C-137/12, EU:C:2013:675, 60–67. pont.

24 — Lásd például: 2006. július 18-i Meca-Medina és Majcen kontra Bizottság ítélet, C-519/04 P, EU:C:2006:492, 22. pont.

25 — Lásd: 1993. február 17-i Poucet és Pistre ítélet, C-159/91 és C-160/91, EU:C:1993:63.

26 — Lásd: 1997. június 17-i Sodemare és társai ítélet, C-70/95, EU:C:1997:301; 2014. december 11-i Azienda sanitaria locale n. 5 'Spezzino' és társai ítélet C-113/13, EU:C:2014:2440.

27 — Lásd: 1991. április 23-i Höfner és Elser ítélet, C-41/90, EU:C:1991:161, 21. pont.

alkalmazhatóságát, amelyeket nonprofit alapon vagy veszteségesen, illetve nem gazdasági célkitűzések megvalósítása érdekében folytatnak. Ehhez hozzáfűzném, hogy az EUMSZ 207. cikk alkalmazhatóságát vitató tagállamok nem fejtik ki, hogy e megközelítés miért ne lenne érvényes a nemzetközi kereskedelemre.

52. Úgy tűnik, hogy e felek álláspontja szerint a nonprofit alapon zajló árucsera a „szellemi tulajdon nem kereskedelmi vonatkozásainak” fogalmába tartozik, és ezért kívül esik a közös kereskedelempolitika körén.

53. Nézetem szerint ez a megközelítés az EUMSZ 207. cikk téves értelmezéséből fakad. Az említett rendelkezés nem zárja ki a hatálya alól a nem kereskedelmi jellegű *ügyleteket* vagy *tevékenységeket*. Ugyanis az, hogy egyes áruk vagy szolgáltatások kereskedelmére bizonyos körülmények között nyereségszerzésen kívüli célokból is sor kerülhet (beleértve például az ingyenességet), nem jelenti azt, hogy ezen árukkal és szolgáltatásokkal nem kereskednek. Amikor a marrákési szerződés 4. cikkének (4) bekezdése a „piacon szokásos körülmények között kereskedelmi forgalomban nem beszerezhető[...]” hozzáférhető formátumú példányokra utal, az magában foglalja egy olyan piac meglétét, ahol az ilyen típusú árukkal kereskedelmi feltételek mellett kereskednek. Amint arra a Bizottság a tárgyaláson rámutatott, az e piacon működő gazdasági szereplőket szükségképpen érinteni fogják a marrákési szerződés szabályai.

54. Fontos megjegyezni, hogy a Bíróság a Daiichi Sankyo ítéletben²⁸ megerősítette, hogy a TRIPS-megállapodás egésze az EUMSZ 207. cikk hatálya alá tartozik. Ugyanakkor a TRIPS-megállapodás a nem kereskedelmi célú szolgáltatásnyújtásra és termékértékesítésre vonatkozó szabályokat is tartalmaz.²⁹ Ehhez hasonlóan a berni egyezmény – amely a 2.2. cikkének TRIPS-megállapodásra tett utalása révén részlegesen ez utóbbi megállapodás részének tekinthető – szintén tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek a védelem alatt álló művek egyes nem kereskedelmi tevékenységekkel kapcsolatos felhasználását szabályozzák.³⁰ Érdemes megjegyezni, hogy e megállapodások egyike sem zárja ki *összességében* a hatálya alól a védelem alatt álló művekkel kapcsolatos nem kereskedelmi ügyleteket vagy felhasználásokat.

55. Ezzel összefüggésben említést érdemel, hogy a WTO illetékes szervezeti egységeinek határozataiban a művészeti alkotások és a védelem alatt álló egyéb szellemi alkotások általában akkor is az egyéb kereskedelmi árukat megilletővel azonos elbánásban részesülnek, ha nem kereskedelmi feltételek mellett kereskednek velük, vagy azokat nem kereskedelmi célra használják fel.³¹ E fogalom még azokban az esetekben is meglehetősen tág értelmezést kap, amikor a WTO megállapodásai tartalmazzák a „kereskedelem” kifejezést, magában foglalva „minden árucserét”, függetlenül a „kereskedelem jellegétől vagy típusától, illetve az ügylet indokától vagy rendeltetésétől”³². A WTO-szabályok alkalmazhatósága nem függhet a gazdasági szereplők arra vonatkozó egyéni döntésétől, hogy miként kívánják folytatni üzleti tevékenységeiket. Bizonyos WTO-szabályok valóban arra engednek következtetni, hogy egyes ügyleteket nem kereskedelmi feltételek mellett hajtanak végre.

28 — 2013. július 18-i Daiichi Sankyo és Sanofi-Aventis Deutschland ítélet, C-414/11, EU:C:2013:520.

29 — Lásd például: a TRIPS-megállapodás 31. cikkének b) és c) pontja, valamint 60. cikke.

30 — Lásd például: a Függelék II. cikkének (9) bekezdése és IV. cikkének (4) bekezdése.

31 — Például a „DS160, *US – Section 110(5) Copyright Act*” dokumentumban a vizsgálóbizottság csekély figyelmet fordított a felek azzal kapcsolatos érveire, hogy a szerzőket és zeneszerzőket az Egyesült Államok jogszabályai alapján megillető szerzői jogok alóli kivételeket a művek nem kereskedelmi felhasználására kell-e korlátozni annak érdekében, hogy megfeleljenek a TRIPS-megállapodásnak. Lásd: 2000. június 15-i vizsgálóbizottsági jelentés (WT/DS160/R), 6.58 pont.

32 — Lásd: a Fellebbezési Testület 2016. június 7-i jelentése in: DS461, *Colombia Measures Relating to the Importation of Textiles, Apparel and Footwear* (WT/DS461/AB/R), 5.34–5.36 pont.

Például a WTO dömpingellenes megállapodása³³ többek között azon termékexportra vonatkozik, amely esetén nem térül meg a termelési költség egésze.³⁴ Ezáltal a WTO-szabályok nemhogy nem követelik meg a nyereséget, de ellentétes rendelkezés hiányában a veszteséges ügyletekre is alkalmazandók.

56. Az EUMSZ 207. cikk kizárólag a szellemi tulajdonjogok nem kereskedelmi *vonatkozásait* zárja ki a közös kereskedelempolitika hatálya alól. Ez a szellemi tulajdonra vonatkozó szabályok azon ágait jelenti, amelyek nem kapcsolódnak szorosan vagy közvetlenül a nemzetközi kereskedelemhez. Ez egyértelműen egy maradványcategória. Általánosságban valóban elmondható, hogy a szellemi tulajdonra vonatkozó szabályoknak az a rendeltetésük, hogy a kreativitás és az innováció elősegítése érdekében a szellemi alkotások felhasználásával kapcsolatos bizonyos kizárólagos jogokat biztosítsanak. Ezek a kizárólagos jogok nem tekinthetők másnak, mint a monopóliumok sui generis formáinak, amelyek korlátozhatják az áruk vagy a szolgáltatások szabad mozgását. Ezért a szellemi tulajdonra vonatkozó szabályok a természetükből fakadóan a legtöbb esetben kapcsolódnak a kereskedelemhez. A szellemi tulajdon nem kereskedelmi vonatkozásaira példaként felhozhatók a személyhez fűződő jogok, amelyek valóban ki vannak zárva a TRIPS-megállapodás hatálya alól.³⁵ Mindenesetre a jelen ügyben nem szükséges jobban e fogalom mélyére ásni: elegendő annak megállapítása, hogy sem a személyhez fűződő jogok, sem a szellemi tulajdon más, nem kereskedelmi vonatkozásai nem tartoznak a marrákesi szerződés szabályozása alá.

57. Akárhogyan is, úgy tűnik számomra, hogy a jelenleg vizsgált érvek téves feltevésen alapulnak. Amint arra a Bizottság rámutat, a marrákesi szerződés egyáltalán nem írja elő a hozzáférhető formátumú példányok többszörözésének, terjesztésének és hozzáférhetőségének ingyenességét. Amint azt a szerződés 4. cikkének (5) bekezdése kimondja, „[a] nemzeti jogszabályok feladata meghatározni azt, hogy az e cikkben foglalt korlátozások, illetve kivételek esetében jár-e díjazás”.

58. A tárgyaláson az olasz kormány ugyanakkor azt állította, hogy a marrákesi szerződés 4. cikkének (5) bekezdésében szereplő „díjazás” alatt nem valódi „díjazást”, hanem inkább a szerzői jogok jogosultjainak nyújtott egyszerű ellentételezést kell érteni.

59. Ez a felvetés véleményem szerint megalapozatlan. Először is rá kívánok mutatni arra, hogy az olasz kormány semmilyen bizonyítékkal nem támasztotta alá a 4. cikk (5) bekezdésének ezen értelmezését, amely ráadásul összeegyeztethetetlen e rendelkezés szövegével. Másodszor, ennél is fontosabb, hogy nem zárja ki az alapul fekvő ügyletek kereskedelmi jellegét az, ha a szerzői jog jogosultja számára adott esetben fizetendő pénzösszeg esetleg nem felel meg a teljes piaci árnak.³⁶

60. A marrákesi szerződés lényegében előírja a szerződő felek számára, hogy a szerzői jogok tekintetében vezessenek be korlátozásokat és kivételeket annak érdekében, hogy sor kerülhessen a megjelent műveknek a látássérültek számára hozzáférhető formátumban való többszörözésére, terjesztésére és hozzáférhetővé tételére, valamint e művek nemzetközi cseréjére. A szerződés nem szabályozza az e műveletek lebonyolítására megkötött ügyletek kereskedelmi vagy nem kereskedelmi jellegét. Mindenesetre a marrákesi szerződéssel szabályozott egyes ügyletek bizonyosan kereskedelmi jellegűek.

33 — Az Általános Vám- és Kereskedelmi Megállapodás VI. cikkének végrehajtásáról szóló megállapodás, 1994.

34 — Lásd: a WTO dömpingellenes megállapodásának 2.2. cikke, valamint az Unió jogrendjében a dömpingellenes alaprendelet 2. cikkének (3)–(6) bekezdése (az Európai Közösségben tagsággal nem rendelkező országokból érkező dömpingelt behozattal szembeni védelemről szóló, 2009. november 30-i 1225/2009/EK tanácsi rendelet; HL 2009. L 343., 51. o.; helyesbítések: HL 2010. L 7., 22. o.; HL 2016. L 44., 20. o.).

35 — Lásd különösen: a TRIPS-megállapodás 9.1. cikke. E kérdésben lásd: Dimopoulos, A., „An Institutional Perspective II: The Role of the CJEU in the Unitary (EU) Patent System”, *The Unitary EU Patent System*, Hart Publishing, Oxford, 2015, 75. o.

36 — Lásd analógia útján: 2012. december 19-i Ordine degli Ingegneri della Provincia di Lecce és társai ítélet, C-159/11, EU:C:2012:817, 29. pont; 2009. június 4-i Vatsouras és Koupatantze ítélet, C-22/08 és C-23/08, EU:C:2009:344, 27. pont.

61. A *teljesség érdekében* arra is rá kívánok mutatni, hogy a marrákesi szerződés 4. cikkének (4) bekezdése, valamint 5. cikkének (3) bekezdése értelmében az ugyanezen szerződés 4. cikkének (1) bekezdésében és 5. cikkének (1) bekezdésében foglalt kötelezettségeket a szerződő felek azáltal is teljesíthetik, hogy a szerzői jogi jogszabályokban olyan kivételeket és korlátozásokat állapítanak meg, amelyek nem korlátozódnak a nonprofit szervezetek tevékenységeire.

c) Kapcsolat a TRIPS-megállapodással

62. Másodszor, a francia, a magyar, a román és a finn kormány hangsúlyozza, hogy a marrákesi szerződést az Egyesült Nemzetek Szervezetén belül működő ügynökség, a WIPO keretében tárgyalták, amely ügynökségnek nem tartozik a feladatai közé a kereskedelem liberalizálása és előmozdítása. A magyar kormány, illetve az Egyesült Királyság Kormánya rámutat továbbá arra, hogy a marrákesi szerződés kétségtelenül csak lazán kapcsolódik a TRIPS-megállapodáshoz.

63. Ezeket a kifogásokat szintén nem tartom meggyőzőnek.

64. Mindenekelőtt csak korlátozott jelentősége van annak, hogy egy nemzetközi megállapodás megtárgyalására hol és milyen összefüggésben kerül sor. Jóllehet ezek az elemek olykor hasznos útmutatást adhatnak a megállapodás szövegezőinek szándékairól, valójában a megállapodásnak – a szövegéből kitűnő – célja és tartalma számít igazán.

65. A Bíróság például kimondta, hogy a feltételes hozzáférésen alapuló vagy abból álló szolgáltatások jogi védelméről szóló európai egyezménynek az Unió nevében történő aláírásáról szóló tanácsi határozatot³⁷ annak ellenére is az EUMSZ 207. cikkre kell alapítani, hogy a megállapodást az Európa Tanács, azaz egy olyan szervezet fogadta el, amely elsősorban az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság védelmével foglalkozik.³⁸ Másrészt a WIPO jegyez más olyan nemzetközi megállapodásokat is – például az áruk hamis vagy megtévesztő származási jelzésének megakadályozásáról szóló madridi megállapodást³⁹ –, amelyek láthatóan egyértelmű kapcsolatot mutatnak a nemzetközi kereskedelemmel.

66. Mindehhez csupán azt kívánom hozzáfűzni, hogy a Bíróság már megerősítette, hogy a szellemi tulajdon kereskedelmi vonatkozásai attól függetlenül a közös kereskedelempolitika hatálya alá tartoznak, hogy azokat felvették-e a WTO-megállapodások részét képező (vagy a WTO keretében tárgyalt) nemzetközi megállapodásokba.⁴⁰

d) A marrákesi szerződés célja

67. Harmadszor, a finn kormány, valamint az Egyesült Királyság Kormánya hangsúlyozza, hogy a marrákesi szerződés célja nem a kereskedelem liberalizálása, hanem az, hogy hozzájáruljon a látássérültek személyiségének fejlődéséhez. E kormányok véleménye szerint a jelen ügy jogkérdése a szükséges változtatásokkal azon jogkérdéshez hasonló, amelyet a Bíróság a Biológiai Biztonságról szóló

37 — 2014. április 14-i 2014/243/EU tanácsi határozat (HL 2014. L 128., 61. o.).

38 — Lásd: 2013. október 22-i Bizottság kontra Tanács ítélet, C-137/12, EU:C:2013:675.

39 — Az 1967. július 14-én aláírt és 1970. április 26-án hatályba lépett e megállapodás értelmében mindazon árukat, amelyeken hamis vagy megtévesztő, a szerződő államok egyikét vagy az azokon belül található helyet közvetlenül vagy közvetetten származási országgént vagy származási helyként feltüntető származási jelzés szerepel, a behozatalkor le kell foglalni, az ilyen behozatalt meg kell tiltani, vagy az ilyen behozatallal összefüggésben egyéb fellépéseket és szankciókat kell alkalmazni.

40 — Lásd: 2005. május 12-i Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia és ERSÁ ítélet, C-347/03, EU:C:2005:285, 71–83. pont; 2013. október 22-i Bizottság kontra Tanács ítélet, C-137/12, EU:C:2013:675, 60–67. pont.

Cartagena Jegyzőkönyvvel⁴¹ és a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról szóló bázeli egyezményrel⁴² kapcsolatos ügyekben vizsgált. Ezekben az ügyekben a Bíróság a megállapodás környezetvédelmi összetevőjét tartotta döntő jellegűnek a kereskedelmi összetevőjével szemben.

68. Mindenekelőtt emlékeztetni kívánok arra, hogy az EUMSZ 207. cikk egyértelműen kimondja, hogy a „közös kereskedelempolitikát az Unió külső tevékenységének elvei és célkitűzései által meghatározott keretek között kell folytatni”. Ezzel párhuzamosan az EUSZ 21. cikk – amely ezen elveket és kötelezettségeket állapítja meg – úgy rendelkezik, hogy az Unió nemzetközi szintű fellépését többek között az egyenlőség és a szolidaritás elvének kell vezérelnie, és e fellépésnek többek között arra kell irányulnia, hogy „elősegítse a fejlődő országok fenntartható gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődését, elsődlegesen a szegénység felszámolása céljából”.

69. A fent említetteknek megfelelően a modern kereskedelmi megállapodások gyakran számos különböző célkitűzés egyidejű megvalósítására irányulnak. Ezek közül csupán néhányat képviselnek a tisztán gazdasági jellegű célkitűzések. Így a humanitárius, fejlesztési és környezetvédelmi célkitűzések gyakran központi szerepet játszanak olyan nemzetközi megállapodások tárgyalásában, amelyek lényeges tartalma ugyanakkor egyértelműen kereskedelmi vonatkozású marad.⁴³ Itt példaként megemlíthető, hogy az elmúlt néhány évben a TRIPS-megállapodásról és a közegészségügyről szóló dohai nyilatkozattal indult⁴⁴ folyamat továbbviteleként a WTO-tagok számos olyan határozatot fogadtak el, amelyekkel a legkevésbé fejlett országok javára módosították vagy végrehajtották a TRIPS-megállapodást a gyógyszerészeti termékek szabadalmazhatósága⁴⁵ és engedélyezése⁴⁶ tekintetében. Ezek az intézkedések kétségtelenül fejlesztési és egészségügyi célkitűzések megvalósítására irányulnak, így a legszegényebb országokban mindenki számára biztosítani kívánják a gyógyszerekhez (különösen a HIV leküzdését szolgáló termékekhez) való hozzáférést. Mindazonáltal a tartalmukra és a hátterükre tekintettel véleményem szerint nem vitatható, hogy ezek az intézkedések kifejezetten kapcsolódnak a nemzetközi kereskedelemhez.⁴⁷

41 — Lásd: 2001. december 6-i 2/00. sz. vélemény, EU:C:2001:664.

42 — Lásd: 2009. szeptember 8-i Bizottság kontra Parlament és Tanács ítélet, C-411/06, EU:C:2009:518.

43 — E tekintetben meg kívánom jegyezni, hogy a jelen eljárásban észrevételeket benyújtó több kormány a jelek szerint a marrákési szerződés célját kívánja hangsúlyozni annak tartalma felett. Ezt a megközelítést tévesnek tartom. A fenti 33. pontban említetteknek megfelelően a Bíróság ítélkezési gyakorlata megköveteli a jogi aktus értelmezőjétől az aktus céljának és tartalmának együttes vizsgálatát. Végső soron egy nemzetközi megállapodás különböző részes felei (vegyes megállapodás esetén az Uniót és annak tagállamait is beleértve) különbözőképpen értelmezhetik e megállapodás céljait, vagy eltérő hangsúlyt helyezhetnek annak különböző összetevőire (lásd: De Baere, G., Van den Sanden, T., „Interinstitutional Gravity and Pirates of the Parliament on Stranger Tides: the Continued Constitutional Significance of the Choice of Legal Basis in Post-Lisbon External Action”, *E. C. L. Review*, 12(1) kötet, Cambridge University Press, 2016, 85–113. o.).

44 — WTO dohai miniszteri nyilatkozat, 2001. november 20., WT/MIN(01)/DEC/2.

45 — Lásd: A TRIPS-tanács 2002. június 25–27-i (IP/C/25) és 2015. november 6-i (IP/C/73) határozata a gyógyszerészeti termékekkel kapcsolatos bizonyos kötelezettségek tekintetében a legkevésbé fejlett országok számára a TRIPS-megállapodás 66.1. cikke alapján engedett átmeneti időszak meghosszabbításáról.

46 — Lásd különösen: az Általános Tanács 2005. december 6-i határozata a TRIPS-megállapodás módosításáról (WT/L/641).

47 — E tekintetben megjegyzem, hogy az említett WTO-határozatokkal kapcsolatos uniós jogi aktusok jogalapját vagy önmagában az EUMSZ 207. cikk, vagy e cikk és más szerződéses cikkek együttesen képezték. Lásd például: a TRIPS-egyezményt módosító, 2005. december 6-án Genfben készült jegyzőkönyvnek az Európai Közösség nevében történő elfogadásáról szóló, 2007. november 19-i 2007/768/EK tanácsi határozat (HL 2007. L 311., 35. o.); az Európai Unió nevében a legkevésbé fejlett ország tagok által benyújtott, a [TRIPS]-megállapodás 66. cikkének (1) bekezdése szerinti átmeneti időszaknak a gyógyszerészeti termékekre vonatkozó egyes kötelezettségek tekintetében történő meghosszabbítására és az említett megállapodás 70. cikkének (8) és (9) bekezdése szerinti kötelezettségek alóli mentesség biztosítására irányuló kérelem tekintetében a [TRIPS] Tanácsban és a [WTO] Általános Tanácsában képviselendő álláspont meghatározásáról szóló, 2015. október 13-i (EU) 2015/1855 tanácsi határozat (HL 2015. L 271., 33. o.).

70. Ezért az uniós Szerződések – különösen a Lisszaboni Szerződés hatálybalépését követően – számos, mind gazdasági, mind nem gazdasági jellegű célkitűzést rendelnek az Unió külső fellépéséhez (beleértve a közös kereskedelempolitika területét is).⁴⁸ Ez magyarázatul szolgál arra is, hogy a Bíróság már a Lisszaboni Szerződés hatálybalépése előtt is következetesen úgy ítélte meg, hogy a közös kereskedelempolitika keretében is sor kerülhet a többek között a gazdasági fejlődéssel,⁴⁹ a környezetvédelemmel⁵⁰ vagy a külpolitikával⁵¹ kapcsolatos célkitűzések megvalósítására.

71. A közös kereskedelempolitika végtére is lényegében nem más, mint a belső piac és a vámunió külső dimenziója. E tekintetben emlékeztetni kívánok arra, hogy az EUMSZ 114. cikk képezi az uniós jogalkotó által a belső piac megteremtéséhez és működéséhez szükséges jogi aktusok elfogadásához igénybe vett legfőbb rendelkezést. Nem vitatott, hogy amennyiben az EUMSZ 114. cikkre mint jogalapra történő hivatkozás feltételei teljesülnek, az uniós jogalkotót nem lehet megakadályozni abban, hogy erre a jogalapra hivatkozzon, tekintettel arra, hogy más közérdekű célkitűzések⁵² (például a közegészség⁵³ vagy a fogyasztóvédelem⁵⁴) meghatározóak a jogalap megválasztása során. A koherencia érdekében nézetem szerint ugyanezen elvet kell alkalmazni a közös kereskedelempolitika vonatkozásában is.

72. Véleményem szerint a finn kormány, valamint az Egyesült Királyság Kormánya téved, amikor párhuzamot von a marrákesi szerződés, illetve a fent említett Cartagena Jegyzőkönyv és a bázeli egyezmény között. Az említett ügyekben a Bíróság kimondta, hogy e megállapodások kereskedelmi összetevője csupán másodlagos a környezetvédelmi összetevőjükkel szemben. Az említett megállapodások szövegének átolvasása is megerősíti, hogy e megállapodások általános rendszerében nem meghatározó a kereskedelemmel kapcsolatos rendelkezések száma, hatálya és jelentősége, és azok nem is rendelkeznek a környezetvédelemmel kapcsolatos rendelkezésekével azonos fontossággal. E megállapodások rendelkezéseinek többsége ugyanis a környezetvédelmi szabályozással kapcsolatos, míg a kereskedelmi szabályozás csupán a környezetvédelemmel kapcsolatos célkitűzések megvalósítására szolgáló eszközök egyike.

73. Ezzel szemben a fent kifejtettek szerint a marrákesi szerződéssel létrehozott rendszer középpontjában a hozzáférhető formátumú példányok nemzetközi kereskedelmének fokozása áll. A hozzáférhető formátumú példányok nemzetközi cseréjének egyszerűsítése és növelése jelenti az egyik legfontosabb eszközt, amelyet a szerződés megszövegezői a célkitűzéseik előmozdítása érdekében igénybe vettek.

74. Olyan álláspont is képviselhető, amely szerint a marrákesi szerződés hatása egyszerűen abban áll, hogy a hozzáférhető formátumú példányok kereskedelmének egy típusát egy másik típusú kereskedelemmel váltja fel. Ezen áruk nemzetközi kereskedelme jelenleg rendkívül korlátozott, mivel arra a rendes piaci szabályok alapján kerül sor. Ezen áruk kereskedelmét a jövőben az segíti elő, hogy a marrákesi szerződésben meghatározott helyzetekben a szerzői jogok jogosultjai korlátozott jogokkal rendelkeznek majd a műveik többszörözésének, terjesztésének és forgalmazásának kifogásolására.

48 — A közös kereskedelempolitika tekintetében lásd különösen: EUMSZ 206. cikk.

49 — 1979. október 4-i 1/78. sz. vélemény, EU:C:1979:224, 41. és 46. pont.

50 — Lásd például: 1990. március 29-i Görögország kontra Tanács ítélet, C-62/88, EU:C:1990:153, 15–19. pont.

51 — Lásd: 1995. október 17-i Werner-ítélet, C-70/94, EU:C:1995:328, 9–12. pont.

52 — E kérdés tekintetében általánosságban lásd: Bot főtanácsnok Írország kontra Parlament és Tanács ügyre vonatkozó indítványa, C-301/06, EU:C:2008:558, 97. pont.

53 — Lásd: 2016. május 4-i Philip Morris Brands és társai ítélet, C-547/14, EU:C:2016:325, 60. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

54 — Lásd: 2010. június 8-i Vodafone és társai ítélet, C-58/08, EU:C:2010:321, 36. pont.

75. A francia kormány ezért tévesen érvel azzal, hogy a marrákési szerződésnek nem célja a kereskedelem *liberalizálása* vagy *előmozdítása*. Mindenesetre az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében ahhoz, hogy egy megállapodás a közös kereskedelempolitika hatálya alá tartozzon, elegendő, hogy a szerződés *szabályozza* a kereskedelmet, például a kereskedelem korlátozásával vagy akár tiltásával.⁵⁵

76. Mindezzel együtt igaz, hogy amint arra számos kormány rámutat, a marrákési szerződés kereskedelemmel kapcsolatos célkitűzései eltérő jellegű célt szolgálnak. Ezért véleményem szerint az EUMSZ 207. cikk nem képezheti a szóban forgó határozat egyedüli jogalapját.

2. Az EUMSZ 19. cikk (1) bekezdése

77. A marrákési szerződés preambulumból egyértelműen kitűnik, hogy – amint arra a cseh és a finn kormány, valamint az Egyesült Királyság Kormánya hivatkozik – a szerződés végső célja az, hogy hozzájáruljon a látássérültek vagy nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek személyes fejlődéséhez. A hangsúly különösen a hátrányos megkülönböztetés tilalmának, az esélyegyenlőségnek, a hozzáférhetőségnek és a teljes és hatékony társadalmi részvételnek és befogadásnak az elvére kerül. Ezzel összefüggésben a második preambulumbekazdés jelzi azt a törekvést, hogy a látássérültek másokkal azonos alapon jussanak információkhoz. A negyedik preambulumbekazdés a társadalmi esélyegyenlőség megvalósítása terén a látássérültek vagy nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek megjelent művekhez való hozzáférésének akadályaira utal.

78. A preambulumban emellett az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatára, valamint az Egyesült Nemzetek Szervezetének a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezményére („ENSZ-egyezmény”) is hivatkozik. Az ENSZ-egyezmény és a marrákési szerződés között ugyanis nyilvánvaló kapcsolat van. Az ENSZ-egyezmény 30. cikkének (3) bekezdése kimondja: „A részes államok a nemzetközi joggal összhangban minden szükséges lépést megtesznek annak biztosítására, hogy a szellemi tulajdonjogokat védő jogszabályok ne jelentsenek észszerűtlen vagy megkülönböztető akadályt a fogyatékosággal élő személyek kulturális anyagokhoz történő hozzáféréseivel szemben”. A marrákési szerződés ennek megfelelően az e rendelkezésben foglalt kötelezettségvállalás végrehajtásának tekinthető.

79. E tekintetben érdemes megjegyezni, hogy az ENSZ-egyezmény égisze alatt létrehozott, a fogyatékosággal élő személyek jogaival foglalkozó ENSZ-bizottság („ENSZ-bizottság”) kifejezetten rámutatott a két megállapodás közötti kapcsolatra. Az ENSZ-egyezmény „Hozzáférhetőség” című 9. cikkéhez fűzött kommentárban az ENSZ-bizottság kifejtette, hogy a marrákési szerződés „várhatóan indokolatlan vagy diszkriminatív akadályok nélkül hozzáférést biztosít a kulturális anyagokhoz a fogyatékkal élők [...] számára”⁵⁶.

80. Mindezek alapján úgy vélem, hogy a marrákési szerződés az EUMSZ 19. cikk (1) bekezdésében említett célok egyikének megvalósítására irányul. E rendelkezés értelmében a „Tanács az Európai Parlament egyetértését követően, különleges jogalkotási eljárás keretében, egyhangúlag megfelelő intézkedéseket tehet a nem, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultáson alapuló megkülönböztetés leküzdésére”. A fogyatékoság tehát a hátrányos megkülönböztetés e rendelkezésben felsorolt egyik lehetséges alapja, amellyel szemben az Unió megfelelően felléphet.

55 — Lásd ebben az értelemben: 2006. március 9-i Aulinger-ítélet, C-371/03, EU:C:2006:160; 1994. november 15-i 1/94. sz. vélemény, EU:C:1994:384, 51. pont.

56 — Lásd: a fogyatékosággal élő személyek jogaival foglalkozó bizottság, 2014. március 31. és 2014. április 11. közötti tizenegyedik ülés, General comment No. 2 (2014) (CRPD/c/GC/2), 13. o.

81. Ezzel összefüggésben megjegyzem, hogy az Unió éppen az EUMSZ 19. cikk alapján fogadott el egy sor, a hátrányos megkülönböztetés leküzdésére irányuló jogi aktust, ezáltal biztosítva valamennyi polgár számára az egyenlő bánásmódot és az esélyegyenlőséget. Különösen a faji egyenlőségről szóló 2000/43/EK irányelv⁵⁷ és a nemek közötti egyenlőségről szóló 2004/113/EK irányelvre kívánok utalni.⁵⁸

82. Ennél is fontosabb, hogy megemlítssem a foglalkoztatás és a munkavégzés során az egyenlő bánásmódról szóló 2000/78/EK irányelvet.⁵⁹ Az 1. cikke értelmében ezen irányelv célja a valláson, meggyőződésen, *fogyatékonyságon*, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló, foglalkoztatás és munkavégzés során alkalmazott hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem általános kereteinek a meghatározása az egyenlő bánásmód elvének a tagállamokban történő megvalósítására tekintettel.⁶⁰

83. Úgy tűnik számomra, hogy az imént hivatkozott uniós jogi aktusok – a fenti 78. pontban említett nemzetközi eszközökhöz hasonlóan – megegyeznek a marrákesi szerződéssel abban, hogy mindegyiküknek fontos összetevője a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem.

84. A Bizottság ugyanakkor vitatja ezt a következtetést, és rámutat arra, hogy a marrákesi szerződés nem olyan általános jogszabály, amely a fogyatékonysággal élő személyeket esetlegesen érő hátrányos megkülönböztetés valamennyi lehetséges formájának leküzdésére irányul: az említett szerződés tárgya csupán a szerzői jogra korlátozódik. Emellett a Bizottság rámutat arra, hogy az EUMSZ 9. cikk és az EUMSZ 10. cikk előírása értelmében az Uniónak a politikái és tevékenységei meghatározása és végrehajtása során többek között küzdenie kell a társadalmi kirekesztés és a megkülönböztetés ellen.

85. Ezek az érveket nem tartom meggyőzőnek. Először is, az EUMSZ 19. cikk (1) bekezdésének szövegében semmi nem utal arra, hogy annak hatálya az általános jellegű vagy széles hatályú intézkedésekre korlátozódik. Másodszor, a marrákesi szerződés nem csak a szerzői jogi jogszabályainak a látássérültek javára történő módosítását követeli meg a szerződő felektől. A szerződés egyéb kötelezettségeket is támaszt velük szemben: például azt, hogy a látássérültek javára vezessenek be a magánélet tiszteletben tartását szolgáló különleges intézkedéseket (8. cikk), vagy hogy folytassanak együttműködést a WIPO vonatkozó szerveivel a hozzáférhető formátumú példányok nemzetközi cseréjének elősegítése érdekében (9. cikk). A 13. cikk emellett létrehoz egy Közgyűlést, amelynek a feladata többek között a marrákesi szerződés szabályainak fejlesztése. Harmadszor, a hátrányos megkülönböztetés leküzdésének szükségességét és ezáltal a látássérültek esélyegyenlőségének biztosítását nem pusztán a marrákesi szerződés tárgyalásakor vették figyelembe, hanem ezek szolgáltak a szerződés létrejöttének alapjául is.

86. A fentiekre figyelemmel úgy vélem, az EUMSZ 19. cikk (1) bekezdésének kell képeznie a szóban forgó határozat egyik jogalapját.

3. Az EUMSZ 114. cikk

87. A Bizottság, amelyet e kérdésben a cseh, a finn, a francia és a litván kormány, valamint az Európai Parlament támogat, úgy véli, hogy az EUMSZ 114. cikknek kell képeznie a szóban forgó határozat egyik jogalapját.

88. Nem értek egyet ezzel a véleménnyel.

57 — A személyek közötti, faji- vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló, 2000. június 29-i 2000/43/EK tanácsi irányelv (HL 2000. L 180., 22. o.; magyar nyelvű különkiadás 20. fejezet, 1. kötet, 23. o.).

58 — A nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód elvének az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint azok értékesítése, illetve nyújtása tekintetében történő végrehajtásáról szóló, 2004. december 13-i 2004/113/EK tanácsi irányelv (HL 2004. L 373., 37. o.).

59 — A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv (HL 2000. L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 79. o.).

60 — Utólagos kiemelés.

89. Kétségtelen, hogy a marrákesi szerződés megkötése maga után vonhatja az Unió szerzői jogi szabályainak további harmonizációját. Az sem vitatott, hogy belsőleg az említett tárgykörre vonatkozó intézkedések általában az EUMSZ 114. cikkre alapíthatók. Végül magától értetődő, hogy a marrákesi szerződésben foglalt rendelkezések Unió általi végrehajtása kedvező hatást gyakorol az Unión belüli, határokon átnyúló kereskedelemre.

90. Mindazonáltal úgy tűnik számomra, hogy ezek az elemek nem biztosítanak kellő alapot azon következtetés levonásához, miszerint a marrákesi szerződés belső piaccal kapcsolatos összetevője döntő jellegű lenne, vagy legalábbis egyenlő súlyt képviselne a kereskedelemmel és a hátrányos megkülönböztetés leküzdésével kapcsolatos összetevőkkel.

91. Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az EUMSZ 114. cikk alapján elfogadott jogszabály céljának *ténylegesen* a belső piac megteremtése és működése feltételei javításának kell lennie.⁶¹ A nemzeti szabályozások közötti eltérések egyszerű megállapítása nem elegendő az EUMSZ 114. cikk alkalmazásának igazolásához. E rendelkezés alkalmazásához a tagállamok olyan törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezései közötti eltéréseknek kell fennállniuk, amelyek gátolják az alapvető szabadságok érvényesülését, és ezáltal közvetlenül érintik a belső piac működését.⁶²

92. A jelen ügyben egyik fél sem támasztotta alá a tagállamok jogszabályai közötti lényeges eltérések fennállását a szerzői jogok marrákesi szerződéssel szabályozott vonatkozásai tekintetében. A 2001/29 irányelv 5. cikkének (2) és (3) bekezdésére tekintettel nyilvánvalóan előfordulhatnak (sőt valószínűleg előfordulnak) a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezései közötti eltérések a szerzői jogok tekintetében a látássérültek javára megállapított kivételek vagy korlátozások esetében. Ugyanakkor ennek pusztá lehetősége nem elégséges az EUMSZ 114. cikk alkalmazásának igazolására.

93. Az Egyesült Királyság Kormánya ugyanis rámutat arra, hogy nem készült elemzés arról, hogy e feltételezett eltérések miként befolyásolják a belső piac működését. Ugyanakkor a 2001/29 irányelv (31) preambulumbekzdése úgy rendelkezik, hogy a kivételek és korlátozások tekintetében a harmonizáció mértékét az határozza meg, hogy „az adott kivételek és korlátozások hogyan hatnak a belső piac zavartalan működésére”. Ebből azt a következtetést vonom le, hogy a 2001/29 irányelv elfogadásakor az uniós jogalkotó úgy vélte, hogy a fogyatékkal élő személyek javára megállapított kivételek és korlátozások nem gyakorolnak jelentős hatást a belső piac zavartalan működésére. Ellenkező esetben az uniós jogalkotó kétségkívül előírta volna a tagállamok számára a tárgyra vonatkozó jogszabályaik magasabb szintű közelítését. Alapos okkal feltételezhető, hogy a helyzet e tekintetben jelenleg sem más.

94. Azt a nézetet, amely szerint a belső piaci harmonizáció nem tartozott az Uniót a marrákesi szerződés megtárgyalására (és esetleges megkötésére) sarkalló legfontosabb célok közé, az is alátámasztja, hogy a Bizottság vagy az uniós jogalkotó nem vizsgálta meg részletesen a fent említett szempontokat. Ezért inkább másodlagos célkitűzésként vagy közvetett hatásként jelenik meg a szerződés megkötésének a belső piac megerősítéséhez való esetleges kedvező hozzájárulása.

95. Ebben az összefüggésben csekély jelentősége van annak, hogy egy azonos tartalmú belső jogi aktus valószínűleg az EUMSZ 114. cikkben alapulna (önmagában, vagy más jogalapokkal együttesen). Mivel a közös kereskedelempolitika a fent említetteknek megfelelően a belső piac külső dimenzióját alkotja, gyakran előfordul, hogy az egymással egyenértékű jogi aktusokat attól függően alapítják az EUMSZ 114. cikkre vagy az EUMSZ 207. cikkre, hogy a hatásuk pusztán az Unión belül érvényesül, vagy az elfogadásuk mögött az Európai Unió és a harmadik országok közötti kapcsolatok szabályozásának célja áll.

61 — Lásd különösen: 2000. október 5-i Németország kontra Parlament és Tanács ítélet, C-376/98, EU:C:2000:544, 84. pont.

62 — 2016. május 4-i Philip Morris Brands és társai ítélet, C-547/14, EU:C:2016:325, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

96. Az Unió belsőleg ugyanis egyenlő eredményeket érhet el a 2001/29 irányelv egyszerű módosításával (amire a Tanács 2015. május 19-én fel is kérte a Bizottságot). Ugyanakkor a marrákesi szerződés célkitűzései csak akkor valósíthatók meg hatékonyan, ha a benne foglalt szabályokat számos más országban, jóval az Unió határain túl is végrehajtják. A szerződés hetedik preambulumbekzdése valóban úgy rendelkezik, hogy annak ellenére mutatkozik továbbra is hiány a hozzáférhető formátumú példányok terén, hogy „több tagállam nemzeti szerzői jogi jogszabályaiban [már] korlátozásokat és kivételeket állapít[ott] meg a látássérültek vagy nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek tekintetében”.

97. A fenti megfontolások összességére tekintettel úgy vélem, hogy az EUMSZ 114. cikket nem kell felvenni a szóban forgó határozat jogalapjai közé.

4. Szociálpolitika

98. Végezetül a magyar kormány úgy véli, hogy a szóban forgó határozatnak utalást kellene tartalmaznia az EUMSZ 4. cikk (2) bekezdésének b) pontjára is, mivel a marrákesi szerződés célkitűzése szociálpolitikai jellegű.

99. Mindenekelőtt rá kívánok mutatni arra, hogy az EUMSZ 4. cikk – hasonlóan az EUMSZ 3. cikkhez, az EUMSZ 5. cikkhez és az EUMSZ 6. cikkhez – a hatáskör jellegének megfelelően pusztán felsorolja az Unió hatáskörébe tartozó területeket. E hatáskörök meghatározása és körülhatárolása, valamint az Unió általi gyakorlásukra vonatkozó szabályok e helyett az uniós Szerződések egyéb rendelkezéseiben találhatók. Az EUMSZ 3. cikk–EUMSZ 6. cikk ennek megfelelően nem képezheti semmilyen uniós jogi aktus anyagi jogi jogalapját.

100. Ezért nézetem szerint a magyar kormány által felhozott érveket úgy kell vizsgálni, hogy azok a szociálpolitikai rendelkezésekre, vagyis az EUMSZ 151. cikktől az EUMSZ 161. cikkekre utalnak. Úgy tűnik számomra, hogy e rendelkezések közül egyértelműen az EUMSZ 153. cikk merülhet fel a szóban forgó határozat lehetséges jogalapjaként.

101. Az EUMSZ 153. cikk rögzíti az EUMSZ 151. cikk célkitűzéseinek elérése érdekében az Unió által elfogadható jogi aktusokat és követendő eljárásokat. Ezzel párhuzamosan az EUMSZ 151. cikk a következőképpen határozza meg az Unió szociálpolitikai célkitűzéseit: „a foglalkoztatás, az élet- és munkakörülmények javítása – lehetővé téve ezáltal a fejlődési folyamat fenntartása mellett ezek összehangolását –, a megfelelő szociális védelem, a szociális partnerek közötti párbeszéd és az emberi erőforrások fejlesztésének elősegítése a tartósan magas foglalkoztatás és a *kirekesztés elleni küzdelem* érdekében”⁶³.

102. E rendelkezésre figyelemmel a marrákesi szerződésben feltétlenül azonosítható szociálpolitikai elem. Az említett szerződés kilencedik preambulumbekzdése ugyanis felismeri „az egyensúly fenntartásának szükségességét a szerzői jogok védelme és a szélesebb közérdek, különösen az oktatás, kutatás és információhoz való hozzáférés érdekei között, továbbá hogy ennek az egyensúlynak a látássérültek vagy nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek javára elő kell segítenie a *művekhez való hatékony és időszerű hozzáférést*”⁶⁴.

63 — Utólagos kiemelés.

64 — Utólagos kiemelés.

103. Ugyanakkor úgy tűnik számomra, hogy e célkitűzés nem játszik központi szerepet a marrákesi szerződés rendszerében. E szerződés valódi „szociális” célkitűzése inkább a látássérültek életminőségének javítása. E személyek hatékonyabb munkaerőpiaci hozzáférése pusztán annak a következménye lenne, hogy felszámolnak bizonyos akadályokat, amelyek korlátozzák a véleménynyilvánításuk szabadságát, beleértve bármilyen információ és gondolat keresésének, befogadásának és közlésének szabadságát, az oktatáshoz való jogukat, valamint a lehetőséget, hogy kutatást folytassanak.

104. Az Unió szociálpolitikája sokkal inkább az uniós polgárok tág értelemben vett munkavállalási és gazdasági körülményeinek a javítására összpontosít,⁶⁵ míg a fent említettek szerint az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség – többek között a fogyatékkal élő személyek számára való – biztosításának célja inkább az EUMSZ 19. cikkben előírányzott, a megkülönböztetés leküzdésére irányuló jogi aktusok tárgykörébe tartozik.

105. Ezért, mivel a két rendelkezés részben átfedi egymást,⁶⁶ véleményem szerint a marrákesi szerződés szociális összetevője tekintetében a súlypont inkább az EUMSZ 19. cikkre, mintsem az EUMSZ 153. cikkre esik.

5. Az EUMSZ 209. cikk

106. A tárgyaláson a francia kormány változtatott álláspontján, arra hivatkozva, hogy az EUMSZ 114. cikk mellett az EUMSZ 209. cikket is fel kell venni a szóban forgó határozat jogalapjai közé. E kormány szerint ugyanis a marrákesi szerződés fejlesztési célkitűzést is követ.

107. Igaz, hogy a marrákesi szerződés preambuluma elismeri, hogy „a látássérültek vagy nyomtatott szöveget egyéb módon használni képtelen személyek többsége fejlődő vagy legkevésbé fejlett országokban él”, és kifejezetten utal a WIPO fejlesztési menetrendjére.

108. Ugyanakkor egyértelműnek tűnik számomra, hogy a marrákesi szerződés általános rendszerében a fejlesztési célkitűzés pusztán járulékos jellegű, vagy legalábbis másodlagos az egyéb célkitűzésekhez képest. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a fejlesztési együttműködés elsődleges célja a szegénység felszámolása a fenntartható fejlődés keretében.⁶⁷ Magától értetődő, hogy nem e cél áll a marrákesi szerződés középpontjában.

109. Először is, a preambulumban csak futólag tesz említést a fejlesztési célkitűzésről, míg a marrákesi szerződés kereskedelemmel és hátrányos megkülönböztetés leküzdésével kapcsolatos célkitűzései részletesebb kifejtést kapnak.

110. Másodszor, e szerződés nem tartalmaz a kifejezetten a fejlesztéspolitikával foglalkozó konkrét rendelkezést. Csupán a marrákesi szerződés 12. és 13. cikkében kerül sor a legkevésbé fejlett országok szükségleteinek rövid megemlítésére. Ugyanakkor e rendelkezések egyike sem központi jelentőségű. A 12. cikk pusztán értelmező szerepet tölt be: elismeri a szerződő felek jogát arra, hogy nemzeti jogszabályaikban az említett szerződésben rögzítettektől eltérő egyéb szerzői jogi korlátozásokat és kivételeket is megállapítsanak a kedvezményezett személyek javára. A legkevésbé fejlett országok esetében utalás esik ezen országok „különleges szükségletei[re], konkrét nemzetközi jogai[ra] és kötelezettségei[re], és az azokból adódó mozgáster[ére]”. Emellett a 13. cikk értelmében a szerződő

65 — Az EUMSZ 151. cikk (1) bekezdésében megállapított célkitűzések döntő többsége egyértelmű e tekintetben, hasonlóan az 1961. évi Európai Szociális Chartához és a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló 1989. évi közösségi chartához.

66 — Lásd e tekintetben például: 2006. július 11-i Chacón Navas ítélet, C-13/05, EU:C:2006:456; 2016. április 19-i DI-ítélet, C-441/14, EU:C:2016:278; 2007. szeptember 13-i Del Cerro Alonso ítélet, C-307/05, EU:C:2007:509.

67 — Lásd: 2014. június 11-i Bizottság kontra Tanács ítélet, C-377/12, EU:C:2014:1903, 36. és 42. pont.

feleknek Közgyűléssel kell rendelkezniük. E cikk arról is rendelkezik, hogy míg az egyes küldöttségek költségeit a küldő szerződő fél viseli, addig a Közgyűlés kérheti a WIPO-t, hogy nyújtson pénzügyi támogatást olyan szerződő felek küldöttségei részvételének elősegítésére, amelyek fejlődő országoknak tekintendők.

111. Harmadszor, a fenti 69. pontban említetteknek megfelelően a Bíróság egyértelművé tette, hogy a fejlesztési célkitűzések megvalósítására az Unió közös kereskedelempolitikájának keretében is sor kerülhet.

112. Negyedszer, ennél is fontosabb, hogy a marrákési szerződésben foglalt szabályok egyértelműen az összes szerződő fél országában – és nem csak (vagy nem elsődlegesen) a fejlődő vagy legkevésbé fejlett országokban – élő kedvezményezettek körülményeinek javítására irányulnak.

6. Közbenső következtetés

113. A fentiekre tekintettel úgy vélem, hogy a szóban forgó határozatot az EUMSZ 19. cikke és az EUMSZ 207. cikke kell alapítani. Ráadásul álláspontom szerint nincs ok azt feltételezni, hogy az említett két rendelkezésben rögzített eljárások összeegyeztethetetlenek egymással: kizárólag a Tanácson belüli szavazás terén merülhet fel eltérés.

114. Az EUMSZ 19. cikk hatálya alá tartozó nemzetközi megállapodások megkötéséről az EUMSZ 218. cikk (6) bekezdésének v. pontja és (8) bekezdése értelmében a Tanács a Bizottság javaslatára egyhangúlag meghozott határozatot fogad el az Európai Parlament egyetértését követően.

115. Az EUMSZ 207. cikk hatálya alá tartozó nemzetközi megállapodások megkötéséről az EUMSZ 207. cikk (4) bekezdése és az EUMSZ 218. cikk (6) bekezdésének v) pontja értelmében a Tanács a Bizottság javaslatára határozatot fogad el az Európai Parlament egyetértését követően. A Tanácson belüli szavazati arányt illetően a Tanács főszabály szerint minősített többséggel jár el, míg az EUMSZ 207. cikk (4) bekezdésének második és harmadik albekezdésében megállapított három esetben a Tanácsnak kivételesen egyhangúlag kell határoznia.

116. A jelen eljárásban ugyanakkor nem szükséges döntenie arról, hogy a szerződés kereskedelmi összetevőjét illetően az EUMSZ 207. cikk előírása szerint a Tanácsnak elviekben egyhangúlag vagy minősített többséggel kell-e eljárnia. Ugyanis elkerülhetetlenül az EUMSZ 19. cikk szerinti szigorúbb követelmény érvényesül.⁶⁸

117. Következésképpen a szóban forgó határozat elfogadásakor, amennyiben azt az EUMSZ 19. cikke és az EUMSZ 207. cikke alapítják, a Tanácsnak a Bizottság javaslata alapján, egyhangúlag kell eljárnia, az Európai Parlament egyetértését követően.

68 — Lásd ebben az értelemben: 2009. szeptember 3-i Parlament kontra Tanács ítélet, C-166/07, EU:C:2009:499. A Bizottság érvelésével összhangban igaz, hogy a Bíróság a 2004. április 29-i Bizottság kontra Tanács ítéletében (C-338/01, EU:C:2004:253) látszólag összeegyeztethetetlennek tartotta az egyhangúság és a minősített többség szabályának együttes alkalmazását. Ugyanakkor ebben az ügyben a két eljárás közötti különbségek a Tanácson belüli szavazásra vonatkozó követelményeken túlmenően az Európai Parlament részvételét is érintették. E tekintetben lásd: Alber főtanácsnok Bizottság kontra Tanács ügyre vonatkozó indítványa, C-338/01, EU:C:2003:433, 55. pont.

C – Az uniós hatáskör jellege

118. Az EUMSZ 3. cikk (1) bekezdésének e) pontja értelmében, amely a megszilárdult ítélkezési gyakorlatot⁶⁹ kodifikálja, a közös kereskedelempolitika területén az Unió kizárólagos hatáskörrel rendelkezik. Ezzel szemben az EUM-Szerződés első részén belül „Az Unió hatásköreinek típusai és területei” megnevezésű I. cím (2–6. cikk) egyetlen rendelkezése sem utal a megkülönböztetés elleni intézkedésekre kiterjedő vagy azokat magában foglaló hatáskörre. Ezért az EUMSZ 4. cikk (1) bekezdése⁷⁰ értelmében úgy kell tekinteni, hogy ezen a területen az Unió a tagállamokkal megosztott hatáskörrel rendelkezik.

119. Mindazonáltal – ellentétben a magyar kormány állításával – ez nem jelenti azt, hogy a marrákesi szerződést szükségképpen vegyes megállapodásként kell megkötni. Mindenekelőtt rá kívánok mutatni arra, hogy még ha az EUMSZ 3. cikk (2) bekezdése nem is alkalmazható a marrákesi szerződésre,⁷¹ e szerződés megkötéséhez nem feltétlenül kell vegyes megállapodást elfogadni. Ha a megállapodás tárgya megosztott (vagy párhuzamos) hatáskörbe tartozik,⁷² akkor általában az uniós jogalkotó mérlegelési jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy vegyes megállapodást, vagy kizárólag az Unió részvételével járó megállapodást köt-e.

120. Mivel ez a határozat döntően politikai természetű, csupán korlátozott bírósági felülvizsgálat tárgyát képezheti. A Bíróság következetesen megállapította, hogy széles körű mérlegelési jogkört kell elismerni az uniós jogalkotó részére olyan területeken, amelyek a jogalkotó részéről politikai, gazdasági, társadalmi döntéseket és összetett mérlegelést igényelnek. Ebből a Bíróság azt a következtetést vonta le, hogy az e területeken elfogadott intézkedés jogszerűségét csak annak a hatáskörrel rendelkező intézmény által követni kívánt cél elérésére nyilvánvalóan alkalmatlan volta érintheti.⁷³

121. Ilyen helyzet állhat elő például akkor, ha a vegyes megállapodás megkötéséről szóló határozat – a helyzet sürgőssége vagy a 28 nemzeti szintű ratifikációs eljáráshoz szükséges idő miatt – komolyan veszélyeztetheti a megvalósítani kívánt célkitűzést, vagy a *pacta sunt servanda* elvének Unió általi megsértéséhez vezethet.

122. Ezzel szemben általában vegyes megállapodásra van szükség akkor, ha a nemzetközi megállapodás egymás mellett létező hatásköröket érint, vagyis e szerződés egyaránt tartalmaz az Unió, illetve a tagállamok kizárólagos hatáskörébe tartozó részeket, anélkül hogy azok járulékos jellegűek lennének egymáshoz képest.⁷⁴ A marrákesi szerződés esetében azonban egyértelműen nem ez a helyzet.

123. Ennél is fontosabb ugyanakkor az, hogy egy olyan megállapodást, amely – célkitűzése vagy tartalma miatt – főszabály szerint megosztott hatáskörbe tartozik, szükségképpen az Unió kizárólagos részvételével kell megkötni akkor, ha Unió általi gyakorlása folytán e hatáskör kifelé kizárólagossá vált. Amint azt az alábbiakban kifejtem, a marrákesi szerződés esetében is pontosan ez a helyzet áll fenn.

69 — 1975. november 11-i 1/75. sz. vélemény, EU:C:1975:145.

70 — Az EUMSZ 4. cikk (1) bekezdése értelmében az „Unió a tagállamokkal megosztott hatáskörrel rendelkezik azokban az esetekben, ahol a Szerződések olyan hatáskört ruháznak rá, amely nem tartozik a 3. és 6. cikkben felsorolt területekhez”.

71 — E kérdés megvizsgálására ezen indítvány következő szakaszában kerül sor.

72 — Az EUMSZ 4. cikk (3) és (4) bekezdésében említett esetekhez hasonlóan: technológiafejlesztés és űrkutatás, valamint fejlesztési együttműködés és humanitárius segítségnyújtás. Lásd ebben az értelemben: 1996. december 3-i Portugália kontra Tanács ítélet, C-268/94, EU:C:1996:461.

73 — Lásd: 2016. március 1-jei National Iranian Oil Company kontra Tanács ítélet, C-440/14 P, EU:C:2016:128, 77. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

74 — A járulékos szempontok fő összetevőbe való „beolvasása” tekintetében lásd: 1994. november 15-i 1/94. sz. vélemény, EU:C:1994:384, 66–68. pont; 1996. december 3-i Portugália kontra Tanács ítélet, C-268/94, EU:C:1996:461, 75–77. pont.

1. Az EUMSZ 3. cikk (2) bekezdéséről

124. Az EUMSZ 3. cikk (2) bekezdése így rendelkezik: „Az Unió szintén kizárólagos hatáskörrel rendelkezik nemzetközi megállapodás megkötésére, ha annak megkötését valamely uniós jogalkotási aktus írja elő, vagy ha az hatásköreinek belső gyakorlásához szükséges, illetve annyiban, amennyiben az a közös szabályokat érintheti, vagy azok alkalmazási körét megváltoztathatja”.

125. Ez a rendelkezés az Unió kizárólagos hatásköreinek egy további forrását képezi a nemzetközi megállapodások megkötésének különleges területén. Így megtörténhet, hogy a nemzetközi megállapodások megkötése tekintetében kizárólagossá válik egy olyan hatáskör, amely belsőleg esetleg megosztott jellegű. Ennek magától értetődő oka van: belsőleg az uniós jog elsőbbségének elve biztosítja, hogy az uniós és a nemzeti szabályok közötti különbségek esetén az előbbiek élvezzenek elsőbbséget.⁷⁵ Jogvita esetén a kérdés tisztázása érdekében a Bírósághoz lehet fordulni, például az EUMSZ 258–EUMSZ 260. cikk alapján. Ettől teljesen eltér az az eset, amikor a tagállamok kötnek nemzetközi megállapodásokat harmadik országokkal. Az ilyen megállapodások könnyen az uniós jog megfelelő működésének és adott esetben a továbbfejlődési perspektíváinak politikai vagy jogi akadályát képezhetik.⁷⁶

126. A jelen eljárásban az EUMSZ 3. cikk (2) bekezdésének utolsó része bír csupán jelentőséggel. A Bizottság és a Parlament érvei szerint az Unió kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a marrákesi szerződés megkötésére, mivel az érintheti a 2001/29 irányelv rendelkezéseit, vagy megváltoztathatja azok alkalmazási körét.

127. Az EUMSZ 3. cikk (2) bekezdésének utolsó része kodifikálja az úgynevezett AETR ítélkezési gyakorlatot.⁷⁷ Az AETR-ügyben a Bíróság kimondta azt az elvet, amely szerint közös szabályok elfogadása esetén a tagállamok már nem jogosultak harmadik országokkal – sem egyénileg, sem közösen – az e szabályokat hátrányosan érintő kötelezettséget létrehozó szerződést kötni. Ilyen esetben az Unió kizárólagos hatáskörrel rendelkezik nemzetközi megállapodások megkötésére.⁷⁸

128. A közös szabályok nyilvánvalóan érintettek akkor, ha az Unió a nemzetközi megállapodás tárgyát képező terület teljes összehangolását valósította meg.⁷⁹ Ráadásul akkor áll fenn annak a kockázata, hogy a tagállamok nemzetközi kötelezettségvállalásai sértik az uniós szabályokat, vagy megváltoztatják e szabályok alkalmazási körét, ha e kötelezettségvállalások az említett szabályok alkalmazási körébe tartoznak.⁸⁰

129. Ezért a nemzetközi megállapodással szabályozott terület teljes körű harmonizációja nem szükséges előfeltétele annak, hogy e tekintetben az Európai Uniónak kizárólagos hatásköre keletkezzen. Elegendő az, hogy a vonatkozó uniós szabályok *jelentős részben* már szabályozzák e területet.⁸¹ Más szavakkal, egy ilyen helyzet meglétének megállapítása nem feltételezi szükségképpen a nemzetközi és az uniós szabályok közötti teljes egybeesést.⁸² A Bíróság korábban elvetette azt a megközelítést, amely szerint

75 — Lásd: Poiares Maduro főtanácsnok Bizottság kontra Ausztria ügyre vonatkozó indítványa, C-205/06, EU:C:2008:391, 41. pont.

76 — Lásd: Louis, J. V., „La compétence de la CE de conclure des accords internationaux”, *Commentaire Mégret*, 12. kötet: *Relations extérieures*, Éditions de l'Université Libre de Bruxelles, Brüsszel, 2005, 57–75. o. Lásd továbbá: Azoulai, L., „The Many Visions of Europe: Insights from the Reasoning of the European Court of Justice in external relations Law”, in Cremona, M., Thies, A., (szerk.), *The European Court of Justice and External Relations Law*, Hart Publishing, Oxford, 2014, 172–182. o.

77 — Lásd ebben az értelemben: 2014. szeptember 4-i Bizottság kontra Tanács ítélet, C-114/12, EU:C:2014:2151, 66. és 67. pont; 2014. október 14-i 1/13. sz. vélemény, EU:C:2014:2303, 71. pont.

78 — 1971. március 31-i Bizottság kontra Tanács ítélet („ERTA”), 22/70, EU:C:1971:32.

79 — 1994. november 15-i 1/94. sz. vélemény, EU:C:1994:384, 96. pont.

80 — 2014. november 26-i Green Network ítélet, C-66/13, EU:C:2014:2399, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

81 — Lásd: 1993. március 19-i 2/91. sz. vélemény, EU:C:1993:106, 25. pont; 2014. október 14-i 1/13. sz. vélemény, EU:C:2014:2303, 73. pont; 2014. november 26-i Green Network ítélet, C-66/13, EU:C:2014:2399, 31. pont.

82 — 2014. november 26-i Green Network ítélet, C-66/13, EU:C:2014:2399, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

egy nemzetközi megállapodás összes rendelkezését meg kell vizsgálni annak megállapításához, hogy e rendelkezések mindegyike megfelel-e az uniós jog valamely hasonló rendelkezésének. A Bíróság kimondta, hogy a hatáskör jellegét a tervezett nemzetközi megállapodás és a hatályos uniós jog közötti viszony átfogó és részletes elemzése alapján kell megállapítani.⁸³

130. Ez az ítélkezési gyakorlat ugyanakkor felveti azt a kérdést, hogy mikor tekinthető valamely terület az uniós szabályok által *kellően* szabályozottnak ahhoz, hogy az kizárja a tagállamok külső fellépésre vonatkozó hatáskörét (nyilvánvalóan azon esetek kivételével, amikor az Unió őket erre felhatalmazza vagy ez irányú hatásköröket enged számukra).

131. E kérdés megválaszolásához vissza kell nyúlni az AETR ítélkezési gyakorlat, és általánosabban az EUMSZ 3. cikk (2) bekezdésének *létfogosultságáig*. Amint azt a Bíróság kifejtette, az említett ítélkezési gyakorlat (és következésképpen az ítélkezési gyakorlatot kodifikáló új szerződéses rendelkezés) az uniós jog teljes érvényesülésének megóvása érdekében az uniós szabályok egységes és következetes alkalmazásának és az általuk létrehozott rendszer helyes működésének biztosítására hivatott.⁸⁴

132. Ezen elv fényében kell meghatározni, hogy a nemzetközi megállapodásokban foglalt szabályok érinthetik-e a vonatkozó uniós szabályok egységes és következetes alkalmazását, vagy érvényesülését. Erre az elemzésre nyilvánvalóan csak eseti alapon, az uniós és a nemzetközi szabályok két csoportjának megvizsgálása révén kerülhet sor, a hangsúlyt e szabályok terjedelmére, jellegére és tartalmára helyezve.⁸⁵

133. E célból nemcsak a megállapodás megkötésekor hatályos uniós jogot kell figyelembe venni, de az elemzésnek ki kell terjednie az uniós szabályoknak az elemzés készítésének időpontjában előre látható továbbfejlődési perspektíváikra is.⁸⁶ Ellenkező esetben fennállna az uniós jog esetleges továbbfejlődési perspektívái kizártságának, vagy legalábbis jelentős akadályoztatásának kockázata.⁸⁷

134. Így a Bíróság megállapította, hogy az uniós hatáskör kizárólagos jellegű akkor, ha például a megállapodás tagállamok általi megkötése aláásná a közös piac egységét és az uniós jog egységes alkalmazását;⁸⁸ vagy ha a hatályban lévő uniós rendelkezések jellegére és tartalmára tekintettel a területen kötött bármely megállapodás szükségképpen érintené az uniós szabályokkal létrehozott rendszer működését.⁸⁹

135. Ezzel szemben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az Unió nem rendelkezik kizárólagos hatáskörrel olyan esetekben, amikor például az uniós rendelkezések minimumkövetelményeinek és a nemzetközi egyezmény rendelkezései minimumkövetelményeinek jellege folytán a nemzetközi egyezmény nem gátolhatta az uniós jog tagállamok általi teljes alkalmazását;⁹⁰ vagy amikor, jóllehet fennállt annak kockázata, hogy a kétoldalú megállapodások a belső piacon torzíthatják a szolgáltatások áramlását, a Bíróság véleménye szerint a Szerződés alapján az intézményeket semmi nem akadályozta abban, hogy az általuk megállapítandó közös szabályok szerint egyeztetett fellépést szervezzenek a harmadik országokkal szemben, vagy hogy előírják a tagállamok által kifelé tanúsítandó magatartást.⁹¹

83 — 2014. november 26-i Green Network ítélet, C-66/13, EU:C:2014:2399, 33. pont.

84 — Lásd: 2006. február 7-i 1/03. sz. vélemény, EU:C:2006:81, 128. pont; 2014. november 26-i Green Network ítélet, C-66/13, EU:C:2014:2399.

85 — Lásd ebben az értelemben: Bot főtanácsnok Green Network ügyre vonatkozó indítványa, C-66/13, EU:C:2014:156, 49. pont.

86 — Lásd: 2014. október 14-i 1/13. sz. vélemény, EU:C:2014:2303, 74. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

87 — Lásd ebben az értelemben: a fenti 125. pontban foglalt kifejtés.

88 — 1971. március 31-i Bizottság kontra Tanács ítélet, 22/70, EU:C:1971:32, 31. pont.

89 — 1994. november 15-i 1/94. sz. vélemény, EU:C:1994:384, 95. és 96. pont; 2002. november 5-i Bizottság kontra Dánia ítélet, C-467/98, EU:C:2002:625, 83. és 84. pont.

90 — 1993. március 19-i 2/91. sz. vélemény, EU:C:1993:106, 18. pont.

91 — 1994. november 15-i 1/94. sz. vélemény, EU:C:1994:384, 78. és 79. pont; 2002. november 5-i Bizottság kontra Dánia ítélet, C-467/98, EU:C:2002:625, 85. és 86. pont.

136. Ezen elvekre tekintettel kívánom most megvizsgálni, hogy a marrákesi szerződés az Unió kizárólagos hatáskörébe tartozik-e.

2. A marrákesi szerződésről és a 2001/29 irányelvről

137. Az említettek szerint a marrákesi szerződés a szerzői jog egyes vonatkozásait szabályozza. E szerződés előírja a szerződő felek számára, hogy a szerzői jogok tekintetében vezessenek be korlátozásokat és kivételeket annak érdekében, hogy sor kerülhessen a megjelent műveknek a látássérültek számára hozzáférhető formátumban való többszörözésére, terjesztésére és hozzáférhetővé tételére, valamint e művek nemzetközi cseréjére.

138. A szerzői jogot uniós szinten a 2001/29 irányelv szabályozza, amely megállapítja a szerzői és szomszédos jogok védelmének jogi keretét. E jogi eszköz a négy szabadság e területen való megvalósítása érdekében harmonizálja a tagállamok szerzői jogi jogszabályainak egyes vonatkozásait, ugyanakkor nem érinti az e jogszabályok közötti azon különbségeket, amelyek nem befolyásolják hátrányosan a belső piac működését.⁹²

139. A jelen eljárásban észrevételeket benyújtó számos tagállam vitatja, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke a kivételek és korlátozások teljes körű harmonizációját valósítja meg. Emellett felvetik azt a kérdést, hogy vajon az e rendelkezés által a tagállamok számára biztosított mérlegelési mozgáster magában foglalja-e azt, hogy a tagállamok *fennmaradó* hatáskörrel rendelkeznek ezekben a kérdésekben (amint arra több kormány hivatkozik), vagy a tagállamok a fellépésre vonatkozó felhatalmazást kaptak, illetve az Unió ilyen irányú hatáskört engedett számukra (amint azt a Bizottság és az Európai Parlament állítja).

140. Meglátásom szerint ezek a kérdések nem relevánsak a jelen eljárásban. Mindenekelőtt rá kívánok mutatni arra, hogy a Bíróság sem a Padawan,⁹³ sem a Copydan Båndkopi⁹⁴ ítéletben nem tett olyan megállapítást, amely szerint a 2001/29 irányelv 5. cikke csak minimális harmonizációt valósít meg. Ennél is fontosabb, hogy a fenti 129. pontban kifejtettek szerint ahhoz, hogy az Uniónak kizárólagos hatásköre keletkezzen, nem szükséges a teljes körű harmonizáció. E tekintetben annak van alapvető jelentősége, hogy uniós szabályok már jelentős részben szabályozzák-e a nemzetközi megállapodással érintett területet ahhoz, hogy az e tárgykörben való külső fellépésre vonatkozó tagállami hatáskör érinthesse ezeket a szabályokat.

141. Nem vitatható, hogy a korlátozások és kivételek a már *jelentős részben* a 2001/29 irányelvvel szabályozott szerzői jog részét képezik. Az irányelv (32) preambulumbekkezdésében pontosítottak szerint e korlátozások és kivételek kimerítő jellegűek. Ezenfelül az 5. cikk (5) bekezdése és a (44) preambulumbekkezdés értelmében valamennyi korlátozást és kivételt az úgynevezett háromlépcsős tesztnek megfelelően kell alkalmazni.⁹⁵ Emellett a Bíróság egyértelműen kimondta, hogy a mérlegelési mozgásteret, amely a 2001/29 irányelv 5. cikkében foglalt kivétel alkalmazására vonatkozóan a tagállamok rendelkezésére áll, „az uniós jog által meghatározott kereteken belül [kell] gyakorolni”⁹⁶. Végül, a Bíróság azt is megállapította, hogy az 5. cikkben foglalt számos fogalom az uniós jog önálló fogalma, amelyet minden tagállamban egységesen kell értelmezni, függetlenül ezen államok belső jogrendszerétől.⁹⁷

92 — Lásd: (1)–(7) preambulumbekkezdés.

93 — A 2010. október 21-i Padawan-ítéletében (C-467/08, EU:C:2010:620, 27. pont) a Bíróság pusztán az egyik fél által előterjesztett érvet ismétli meg.

94 — A 2015. március 5-i Copydan Båndkopi ítéletében (C-463/12, EU:C:2015:144, 88. pont) a Bíróság „részleges harmonizációra” utal.

95 — Lásd: fenti 6. lábjegyzet.

96 — 2011. december 1-jei Painer-ítélet, C-145/10, EU:C:2011:798, 104. pont.

97 — Lásd többek között: 2010. október 21-i Padawan ítélet, C-467/08, EU:C:2010:620, 37. pont; 2014. szeptember 3-i Deckmyn és Vrijheidsfonds ítélet, C-201/13, EU:C:2014:2132, 15. pont.

142. A Broadcasting-ügyben a Bíróság a szóban forgó nemzetközi megállapodás tekintetében valóban rámutatott arra, hogy a többek között a szerzői jogok korlátozásaival és kivételeivel kapcsolatos elemek az uniós közös szabályok hatálya alá tartoznak, és az ezen elemekre vonatkozó tárgyalások érinthetik a közös szabályokat, vagy megváltoztathatják azok alkalmazási körét.⁹⁸ Nem látom okát annak, hogy e következtetés miért ne lenne érvényes a jelen ügyre is.

143. Egyértelmű, hogy a marrákesi szerződés megkötése nyomán az uniós jogalkotónak módosítani kell a 2001/29 irányelv 5. cikkét. E rendelkezés (3) bekezdésének b) pontja jelenleg a tagállamokra bízta, hogy megállapítanak-e korlátozásokat és kivételeket a „fogyatékos személyek által végzett [helyesen: javára történő], a fogyatékoságukkal közvetlenül összefüggő, nem kereskedelmi jellegű felhasználás [tekintetében], az adott fogyatékoság által indokolt terjedelemben”. Ezért a marrákesi szerződés szabályainak való megfelelés érdekében a fogyatékosággal élő személyek különleges csoportja (vakok, látássérültek és nyomtatott szöveget használni képtelen személyek) javára biztosított kivételek és korlátozások többé nem lehetnek fakultatívak, hanem kötelezővé kell válniuk.

144. Természetesen különböző módokon kerülhet sor a marrákesi szerződés végrehajtására, és az uniós jogalkotó akár úgy is dönthet, hogy a szerződés tárgykörében nincs szükség teljes körű harmonizációra. Ezt a döntést ugyanakkor az uniós jogalkotónak kell meghoznia, mivel a 2001/29 irányelv szövege mindenképpen módosításra szorul. Konkrétan, az említett irányelv 5. cikke (3) bekezdése b) pontjának jelenlegi megfogalmazása nem tükrözi sem a marrákesi szerződés szövegét, sem annak szellemét, és a tagállamok nem módosíthatják vagy kerülhetik meg ténylegesen ezt az uniós szabályt azáltal, hogy önálló nemzetközi kötelezettségeket vállalnak.⁹⁹

145. E tekintetben nem elhanyagolható az, hogy a 2001/29 irányelv (44) preambulumbekzdése értelmében az irányelvben foglalt kivételek és korlátozások alkalmazása során „a nemzetközi kötelezettségekkel összhangban” kell eljárni.

146. Ráadásul úgy tűnik, hogy a marrákesi szerződés 7. cikke érinti emellett az irányelvnek a műszaki intézkedésekkel kapcsolatos kötelezettségekre vonatkozó 6. cikkének és különösen e cikk (4) bekezdésének alkalmazási körét. A marrákesi szerződés 7. cikke előírja a szerződő felek számára, hogy tegyenek megfelelő lépéseket annak biztosítására, hogy azokban az esetekben, amikor a hatékony műszaki intézkedések megkerülése ellen megfelelő jogi védelemről és hatékony jogorvoslatról gondoskodnak, a jogi védelem ne szabjon gátat annak, hogy a kedvezményezettek éljenek a szerződés biztosította korlátozások, illetve kivételek előnyeivel.

147. Ezért elkerülhetetlennek tűnik számomra, hogy a marrákesi szerződés megkötése az EUMSZ 3. cikk (2) bekezdésének megfogalmazását használva „a közös szabályokat érintheti, vagy azok alkalmazási körét megváltoztathatja”.

148. Ez a kérdés képezi az EUMSZ 3. cikk (2) bekezdésének központi elemét. A Bíróság ugyanis a közelmúltban megerősítette, hogy nem zárja ki a kizárólagos hatáskör meglétét az, hogy a szóban forgó uniós szabályok széles mérlegelési mozgásteret biztosítanak a tagállamok számára e szabályok átültetése és végrehajtása tekintetében.¹⁰⁰ Ehhez hasonlóan annak sincs jelentősége e tekintetben, hogy egy nemzetközi megállapodás végrehajtása érdekében adott esetben nemcsak az Uniónak, hanem a tagállamoknak is módosítaniuk kell nemzeti szabályaikat. A fentieknek megfelelően előfordulhat, hogy valamely hatáskör kifelé kizárólagos, míg belsőleg megosztott jellegű. Ilyen esetben a belső hatáskör gyakorlását nem az EUMSZ 3. cikk (2) bekezdése, hanem az EUMSZ 2. cikk (2) bekezdése szabályozza.

98 — Lásd: 2014. szeptember 4-i Bizottság kontra Tanács ítélet, C-114/12, EU:C:2014:2151, 88. pont.

99 — Lásd ebben az értelemben: Sharpston főtanácsnok Bizottság kontra Tanács ügyre vonatkozó indítványa, C-114/12, EU:C:2014:224, 157. pont.

100 — 2014. november 26-i Green Network ítélet, C-66/13, EU:C:2014:2399, 50–60. pont (különösen az 54. pont).

149. Ezt a következtetést nem kérdőjelezi meg az, hogy – amint arra az Egyesült Királyság Kormánya rámutat – a tagállamok adott esetben a szerzői jogi jogszabályaik módosításával is végrehajthatják a marrákesi szerződést, anélkül hogy formálisan megsértenék a 2001/29 irányelvet. Amint azt a Bíróság már több alkalommal kimondta, a nemzetközi kötelezettségvállalások akkor is érinthetik az uniós szabályokat, ha nem állhat fenn ellentmondás közöttük.¹⁰¹ Mindenesetre a fenti 143. pontban említetteknek megfelelően egyértelmű, hogy az 5. cikk (3) bekezdésének b) pontjában foglalt korlátozások és kivételek fakultatív jellege nincs összhangban a marrákesi szerződés szellemével és szövegével: e szerződés uniós szintű végrehajtása szükségszerűen maga után vonja e rendelkezés módosítását.

150. A marrákesi szerződés megkötésekor gyakorolt hatáskör kizárólagos jellegét megerősíti az is, hogy a Bíróság a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése d) pontjának értelmezésére irányuló előzetes döntéshozatal iránti kérelemre válaszul kimondta, hogy a 2001/29 irányelv elfogadásával az uniós jogalkotó „a korábban a tagállamokat megillető, szellemi tulajdonra vonatkozó hatásköröket gyakorolta”. Ennek megfelelően megállapította, hogy a 2001/29 irányelv alkalmazási körében abból kell kiindulni, hogy az Unió lépett a tagállamok helyébe, amelyek már nem rendelkeznek hatáskörrel a berni egyezmény azon előírásainak végrehajtására, amelyek az ebben az irányelvben foglalt szabályokat inspirálták.¹⁰² Ezek a megállapítások a szükséges változtatásokkal a jelen esetben is feltétlenül érvényesek.

151. Végül, amennyiben az uniós jog előre látható továbbfejlődési perspektíváit figyelembe kell venni a szóban forgó hatáskör kizárólagos vagy megosztott jellegének meghatározásakor, úgy az sem hagyható figyelmen kívül, hogy 2015. május 19-én a Tanács úgy határozott, hogy az EUMSZ 241. cikk alapján felkéri a Bizottságot, hogy késedelem nélkül nyújtson be az uniós jogi keret módosítására irányuló jogalkotási javaslatot a marrákesi szerződés szabályainak érvényesülése érdekében.

152. Úgy tűnik számomra, hogy e módosítás elfogadását követően nem maradhat kétség afelől, hogy az Unió hatáskörgyakorlása összeegyeztethetetlen a tagállamok fennmaradó külső hatáskörével. A marrákesi szerződés végrehajtására elfogadott uniós szabályokat ténylegesen érinteni fogja az, ha a tagállamok az e szerződéssel szabályozott területen akár egyénileg, akár közösen kötelezettségeket vállalnak harmadik országokkal szemben.

153. Mindenesetre e lehetséges módosítástól függetlenül úgy tűnik, hogy preambulumban maga a 2001/29 irányelv is előírja a lehetséges jövőbeli fellépést a korlátozások és kivételek következtettségének fokozása érdekében. A (32) preambulumbekkezdés valóban kifejezi annak szükségességét, hogy a tagállamok fokozatosan megvalósítsák az e területre vonatkozó szabályok „koherens módon [való alkalmazását]; e követelmény megvalósulását a végrehajtó rendelkezések jövőbeli felülvizsgálata során értékelni kell”¹⁰³.

154. Úgy tűnik tehát, hogy teljesülnek az EUMSZ 3. cikk (2) bekezdésének utolsó részében foglalt feltételek.

101 — 2014. október 14-i 1/13. sz. vélemény, EU:C:2014:2303, 86. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

102 — 2012. április 26-i DR és TV2 Danmark ítélet, C-510/10, EU:C:2012:244, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

103 — A (32) preambulumbekkezdés tekintetében lásd még: 2010. október 21-i Padawan-ítélet, C-467/08, EU:C:2010:620, 35. pont.

IV – Véggövetkeztetések

155. A fenti megfontolások alapján azt javasolom a Bíróságnak, hogy a következőképpen válaszoljon a Bizottságnak az EUMSZ 218. cikk (11) bekezdése szerinti vélemény iránti kérelmében feltett kérdésére:

Az Európai Unió kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) által 2013. június 27-én elfogadott, a vakok, látássérültek és nyomtatott szöveget használni képtelen személyek megjelent művekhez való hozzáféréseinek megkönnyítéséről szóló marrákesi szerződés megkötésére.